

ΚΙΝΗΜΑ ΟΙΚΟΛΟΓΩΝ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ

**Πράσινο κοινωνικό συμβόλαιο -
Κλιματική και κοινωνική δικαιοσύνη**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

09 Μαρτίου 2024

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα:

A. Προοίμιο

1. Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

1.1 Κλιματική Κρίση

1.2 Προστασία Ακάμα, περιοχών Φύση 2000, Ζωνών Ειδικής Προστασίας και των παράκτιων ζωνών

1.2.1 Ακάμας

1.2.2 Περιοχές Φύση 2000

1.2.3 Προστασία Φυσικών Βιότοπων

1.2.4 Προστασία παράκτιων ζωνών

1.3 Αειφόρος ανάπτυξη

1.3.1 Πράσινο ταμείο

1.3.2 Δέντρα και πράσινο.

1.3.3 Κοινωνικές Επιχειρήσεις.

1.4 Καταπολέμηση της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, των υδάτων και του εδάφους

1.5 Ποιοτικά βιολογικά τρόφιμα χωρίς Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (ΓΤΟ)

1.6 Προστασία και ευημερία ζώων

1.7 Ενεργειακή Πολιτική

1.7.1 Ενέργεια

1.7.2 Ενεργειακές αναβαθμίσεις – Εξοικονόμηση ενέργειας

1.7.3 Ενεργειακή φτώχεια

1.7.4 Διαχείριση Πόρων Ενέργειας (Κυπριακή ΑΟΖ και διαχείριση της)

1.8 Διαχείριση αστικών αποβλήτων

2. Πυλώνας 2ος: Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου

2.1 Η Πράσινη Κοινωνική Συμφωνία

2.2 Οικονομία

2.2.1 Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου

2.2.2 Εθνικός κατώτατος μισθός - σύνταξη - Ενίσχυση των δικαιωμάτων των εργαζομένων

Περιεχόμενα

2.2.3 Αειφόρος Τουριστική Ανάπτυξη

3. **Πυλώνας 3ος: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία**

3.1 **Προάσπιση της Δημοκρατίας**

3.2 **Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προάσπιση των αδυνάτων**

3.2.1 Ισότητα

3.2.1.1 Ισότητα των φύλων

3.2.1.2 Κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα

3.3 **Προάσπιση του δικαιώματος ασύλου και θέσπιση νομικών και ασφαλών διαύλων μετανάστευσης**

3.3.1 Πολιτικό άσυλο

3.3.2 Φοιτητές από τρίτες χώρες

3.3.3 Εργαζόμενοι από τρίτες χώρες – Παράνομα Εργαζόμενοι

3.4 **Κράτος δικαίου**

3.4.1 Μεταρρύθμιση Κράτους Δικαίου και εκσυγχρονισμός της Δικαιοσύνης

3.4.2 Ενοποίηση νομοθεσιών και απλοποίηση νομοθετικών ρυθμίσεων

3.4.1.2 Δικαιοσύνη για όλους (χαμηλές εισοδηματικές τάξεις)

3.4.1.3 Αναβάθμιση Αστυνομικής Δύναμης

3.5 **Καταπολέμηση της Διαφθοράς και Διαπλοκής**

4. **Πυλώνας 4ος: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης**

4.1 **Επένδυση στους νέους μας**

4.2 **Επένδυση στην τρίτη ηλικία**

4.3 **Στήριξη της Οικογένειας**

4.4 **Ενίσχυση της Παιδείας**

4.4.1 Ενεργός Στήριξη της δια βίου Μάθησης

4.4.2 Αναβάθμιση Εκπαίδευσης και Μέσων Εκπαίδευσης

4.4.3 Πράσινη Παιδεία

4.5 **Υγεία**

4.5.1 Στήριξη του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓΕΣΥ)

4.5.2 Προστασία πολιτών

Περιεχόμενα

- 4.6 Προώθηση των Μέσων Μαζικής Συγκοινωνίας-Υιοθέτηση πρακτικών βιώσιμης κινητικότητας**
  - 4.6.1 Πεζοί και ποδηλάτες
  - 4.6.2 Αυτοκίνητα - Μοτοσυκλέτες
- 4.7 Μεταρρύθμιση Δημόσιας Υπηρεσίας και Ψηφιακή Διακυβέρνηση**
  - 4.7.1 Υποδομές ποιότητας
- 4.8 Τοπική Αυτοδιοίκηση**
  - 4.8.1 Λειτουργία Τοπικής Αυτοδιοίκησης
    - 4.8.1.1 Δήμοι και Κοινότητες
- 5. Πυλώνας 5ος: Ενίσχυση Κοινωνίας των Πολιτών**
  - 5.1 Στήριξη πρωτοβουλιών ΜΚΟ και Ομάδων Πολιτών**
  - 5.2 Πολιτισμός και προστασία καλλιτεχνικής έκφρασης**
  - 5.3 Αθλητισμός**
- 6. Πυλώνας 6ος: Κυπριακό Πρόβλημα**

A. Προοίμιο

A. Προοίμιο

Αγαπητοί φίλοι,

Οραματιζόμαστε μια Κύπρο που θα επικεντρώνεται στον Άνθρωπο. Τον Άνθρωπο και το Περιβάλλον του. Μία Ανθρώπινη Κύπρο. Με Αρχές και Σεβασμό. Μια Πράσινη Κύπρο.

Μία Κύπρο με τον Άνθρωπο να απολαμβάνει τα αυτονόητα: Δικαιοσύνη, Δημοκρατία, Ευνομία, Ισότητα, Υγιές Περιβάλλον, Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Μία Κύπρο όπου ο αδύνατος θα προστατεύεται και θα ζει αξιοπρεπώς. Όπου ο ικανός θα χαίρει ίσων ευκαιριών δραστηριοποίησης και επιβράβευσης. Μία Κύπρο με ελπίδα προς το μέλλον και σεβασμό στο παρελθόν. Με αξιοπρέπεια και ασφάλεια για τον κάθε πολίτη.

Μία Κύπρο με τον Άνθρωπο στο Κέντρο, και να περιβάλλεται από ένα υγιές, καθαρό περιβάλλον.

Μία πράσινη, αειφόρο οικονομία σε σταθερές και γερές βάσεις που θα βασίζεται στην δίκαιη πράσινη μετάβαση.

Μία Κύπρο όπου ο Άνθρωπος θα λειτουργεί μακριά από την διαφθορά και την διαπλοκή, μέσα σε κλίμα εμπιστοσύνης, αξιοπρέπειας και αξιοκρατίας.

Με τις πιο πάνω αρχές να αποτελούν την βάση για την οποιαδήποτε λύση του Κυπριακού προβλήματος. Με κοινωνική δικαιοσύνη και μακριά από κάθε ξένη παρέμβαση.

Την αποκατάσταση της Κύπρου ως αξιοπρεπούς και αξιόπιστου εταίρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην διεθνή οικονομία. Με την αξιοποίηση όλων των ευκαιριών που προσφέρονται.

Αυτή την αξιοπρέπεια και εμπιστοσύνη, εσωτερική και εξωτερική, θέλουμε να αποκαταστήσουμε.

Χωρίς εσένα τον ψηφοφόρο δεν μπορούμε. Χρειαζόμαστε την στήριξη σου. Χρειαζόμαστε την ψήφο σου, χρειαζόμαστε την δύναμη της ψήφου σου.

Η ενίσχυση του Κινήματος αποτελεί μοναδική επιλογή για ελπίδα στο μέλλον, γιατί στο Κίνημα Οικολόγων – Συνεργασία Πολιτών αγωνιζόμαστε να διασφαλίσουμε ότι ο κόσμος μας θα μπορεί να πετύχει τους προσωπικούς του στόχους, να έχει υγεία, να νιώθει ότι έχει τις δυνατότητες και ότι μπορεί πραγματικά να ελπίζει για ένα καλύτερο, δικαιότερο και φωτεινό μέλλον.

Η δική μας πρόταση αφορά ένα φιλόδοξο και συνάμα λειτουργικό, πράσινο σχέδιο, που αποτελεί το πράσινο κοινωνικό συμβόλαιο. Η κλιματική και η κοινωνική δικαιοσύνη αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος**1.1 Κλιματική Κρίση**

Η κλιματική κρίση έφτασε να απειλεί άμεσα τις κοινωνίες σε ολόκληρο τον κόσμο. Χρόνο με το χρόνο η υπερθέρμανση του πλανήτη καταγράφει αρνητικότερες επιπτώσεις. Η κατάσταση γίνεται όλο και πιο οξεία, με την αναμενόμενη κατάρρευση των οικοσυστημάτων να θέτει σε κίνδυνο την ζωή στον πλανήτη. Δεν υπάρχει πλέον καμία αμφιβολία για το ρόλο του ανθρώπου στην πρόκληση της κλιματικής κρίσης και τις τεράστιες οικονομικές και ηθικές συνέπειες της μη ανάληψης δράσης. Αν δεν μετριάσουμε και αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή, μεγάλες εκτάσεις του πλανήτη θα καταστούν ουσιαστικά μη κατοικήσιμες, με τεράστιες, μη ανατρέψιμες ζημιές, στο περιβάλλον και στις κοινότητες.

Το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων στην Ευρώπη έχει πληγεί σκληρά τα τελευταία χρόνια. Το κόστος ζωής αυξάνεται, αναγκάζοντας εκατομμύρια σε ανασφάλεια με τους πιο ευάλωτους να πληρώνουν το υψηλότερο τίμημα. Οι αυξανόμενες ανισότητες και η φλεγόμενη οικονομική αδικία δεν είναι νέα στοιχεία. Για δεκαετίες, οι πολύ μεγάλες, εταιρείες ξεφεύγουν από την καταβολή δίκαιης φορολογίας μέσω δαιδαλώδων διαδικασιών και πολλές φορές μέσω σκανδαλώδων αποφάσεων των κυβερνήσεων, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση αμύθητου πλούτου στα χέρια των λίγων. Την ίδια ώρα οι υπηρεσίες του κράτους πρόνοιας ολοένα και περικόπτονται λόγω έλλειψης πόρων. Οι δουλειές έχουν γίνει πιο επισφαλείς και πάρα πολλοί άνθρωποι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το μέρος που αποκαλούν σπίτι για να βρουν αξιοπρεπή εργασία.

Βρισκόμαστε σε σημείο καμψής και χωρίς μια ριζική μεταβολή στο μοντέλο ανάπτυξης μας, η αλλαγή του κλίματος τείνει να γίνει μη αναστρέψιμη. Ωστόσο, οι λύσεις είναι ήδη στο χέρι μας και θα παρέχουν τεράστια περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη όπως επίσης και οφέλη για την υγεία.

Η καταπολέμηση της κρίσης κόστους ζωής και της οικονομικής ανισότητας με παράλληλη προστασία του κλίματος και αποκατάσταση της φύσης θα απαιτήσει επενδύσεις. Γι' αυτό προτείνουμε ένα μεγάλο επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη: την Πράσινη και Κοινωνική Συμφωνία.

Με αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθούν νέες πράσινες υποδομές και θα χρηματοδοτηθούν ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες. Αυτή η οικονομική ευκαιρία θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και βιομηχανίες. Όλα όσα προτείνουμε συνδυάζουν τη βελτίωση της ζωής με την προστασία του κλίματος και του περιβάλλοντος.

Θέλουμε η τοξική ατμοσφαιρική ρύπανση και οι σπάταλες επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων να ανήκουν στο παρελθόν.

Η προσιτή στέγαση, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τα υγιεινά τρόφιμα για όλους είναι αυτά για τα οποία αγωνιζόμαστε.

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

Η Πράσινη και Κοινωνική Συμφωνία είναι το σχέδιό μας για μια πιο πράσινη, υγιέστερη Ευρώπη όπου οι ζωές είναι ασφαλείς, ευημερούσες και γεμάτες ευκαιρίες

Οι νομικά δεσμευτικοί περιορισμοί παραμένουν το πιο αποτελεσματικό μέτρο για τη μείωση της ρύπανσης και των ρυπογόνων πρακτικών. Μια συνεκτική ενεργειακή πολιτική, με βάση την εξοικονόμηση ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και την χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργεια είναι ο μόνος τρόπος για να επιτευχθεί μια οικονομία που θα βασίζεται στις ανανεώσιμες πηγές και θα φτάσει στην κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050.

Ως εκ τούτου, οι περαιτέρω εθνικοί δεσμευτικοί στόχοι για την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι ζωτικής σημασίας. Για να μειώσουμε τις εκπομπές ώστε να περιορίσουμε παγκόσμια την αύξηση της θερμοκρασίας στους 1,5°C, θα πρέπει να ασκήσουμε έντονη πίεση για πράσινη, δίκαιη μετάβαση σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών.

Η επιτάχυνση των κλιματικών επιπτώσεων μας υποχρεώνει να κινηθούμε σε ένα φιλόδοξο ορίζοντα με στόχο τη σταδιακή κατάργηση της χρήσης ορυκτών καυσίμων έως και το 2040, φτάνοντας στο 100% χρήσης ΑΠΕ για παραγωγή ενέργειας.

Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας στον αγώνα για αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής είναι η προσπάθεια αύξησης των απορροφήσεων αερίων του θερμοκηπίου από τον τομέα χρήσης γης, αλλαγή χρήσης γης και δασοπονίας, μέσω πρακτικών που θα αυξήσουν την δασική κάλυψη, αύξηση των δενδρωδών καλλιεργειών και μείωση της οικιστικής ανάπτυξης σε βάρος των φυσικών οικοσυστημάτων.

Αυτό δεν είναι απαραίτητο μόνο για τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής μέσω της αύξησης των απορροφήσεων θερμοκηπιακών αερίων και της μείωσης των εκπομπών, αλλά μπορεί να έχει επίσης οικονομικό όφελος, τονώνοντας την οικονομική δραστηριότητα, δημιουργώντας πράσινες θέσεις εργασίας και μειώνοντας ταυτόχρονα την εξάρτηση από δαπανηρές εισαγωγές καυσίμων και επιβολής προστίμων λόγω μη συμμόρφωσης στις κρατικές δεσμεύσεις στα Ηνωμένα Έθνη και Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επιπλέον, τονίζουμε την ανάγκη αποτελεσματικής εφαρμογής της Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή με κύριους άξονες για δράσεις στην Γεωργία, στα Δάση, στο Νερό, στην Βιοποικιλότητα, στην Αλιεία, στο Έδαφος, στις Παράκτιες Περιοχές, στην Υγεία, στις Πλημμύρες, στον Τουρισμό, στην Ενέργεια, στις Μεταφορές, στο Δομημένο Περιβάλλον και στις Υποδομές.

Σε όλους αυτούς τους τομείς θα πρέπει να ληφθούν μέτρα έτσι ώστε η κοινωνία να μπορέσει να ανταπεξέλθει στους κινδύνους της Κλιματικής Κρίσης. Ταυτόχρονα η δίκαιη πράσινη μετάβαση απαιτεί ότι τα μέτρα θα πρέπει να προστατεύουν τις κοινωνικά και οικονομικά ασθενέστερες ομάδες του πληθυσμού.

Είναι χρήσιμη η συνεργασία με κορυφαία ιδρύματα περιβαλλοντικής έρευνας και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, διεθνώς για την υλοποίηση βέλτιστων πρακτικών και οικολογικών έργων στην Κύπρο, αξιοποιώντας επιτυχημένα μοντέλα από το εξωτερικό

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

1.2 Προστασία Ακάμα, περιοχών Φύση 2000, Ζωνών Ειδικής Προστασίας και των παράκτιων ζωνών
1.2.1 Ακάμας

Το ζήτημα της Χερσονήσου Ακάμα είναι από τα κορυφαία θέματα με τα οποία ασχολήθηκε το Κυπριακό Οικολογικό Κίνημα από την πρώτη μέρα της δημιουργίας του. Τα ιδρυτικά στελέχη του Κινήματος είχαν ήδη δώσει κοινούς αγώνες με τους "Φίλους του Ακάμα" και μετέπειτα με την "Οικολογική Κίνηση Κύπρου" από την δεκαετία του 1980, αντιδρώντας δυναμικά:

- ⇒ στη χρησιμοποίηση της Χερσονήσου του Ακάμα ως πεδίου ασκήσεων των Βρετανικών στρατευμάτων. Ο δεκαπεντάχρονος αγώνας που στέφθηκε τελικά με επιτυχία στις 14 Ιανουαρίου 2000 μετά από έντονο ακτιβισμό που περιλάμβανε μεταξύ άλλων τολμηρή είσοδο εντός του πεδίου βολής και καταγγελία σε διεθνή βήματα!
- ⇒ στην κατασκευή της περιβόητης παραλιακής "λεωφόρου Ακάμα" που προωθείτο υπόγεια και την τουριστικοποίηση της Χερσονήσου, η οποία απετράπη μετά από δυναμικές πολύμορφες δράσεις!

Η καθυστέρηση δεκαετιών στην εκπόνηση και εφαρμογή ενός ουσιαστικού συνεκτικού Ρυθμιστικού Σχεδίου προστασίας της Χερσονήσου και οικολογικής ανάπτυξης των κοινοτήτων της, καθώς και η αναποφασιστικότητα και έλλειψη πολιτικής βούλησης των εκάστοτε κυβερνήσεων να αναλάβουν τις ευθύνες τους, είχε ως συνέπεια τη σταδιακή υποβάθμιση του περιβάλλοντος της Χερσονήσου Ακάμα, αλλά και τη δικαιολογημένη αντίδραση των κοινοτήτων, αφού χωρίς ξεκάθαρο πλαίσιο βασισμένο στην αειφόρο ανάπτυξη είναι αδύνατο να σχεδιαστεί και προγραμματιστεί σωστά το μέλλον τους.

Η περιοχή πρέπει επιτέλους να προστατευτεί αποτελεσματικά, και αυτό είναι αίτημα όλων των Κυπρίων. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να προωθηθούν άμεσα τα ακόλουθα:

1. Διόρθωση των σοβαρών δομικών αδυναμιών του λεγόμενου «Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα» (ΕΔΠΑ), το οποίο προσομοιάζει περισσότερο με αστικό τύπου Πάρκο, παρά με ένα πραγματικό, διεθνών προτύπων «Εθνικό Πάρκο»

- ✓ **Σύνδεση των βασικών συνιστωσών μερών του ΕΔΠΑ**, δηλαδή του Κρατικού Δάσους Ακάμα και του Κρατικού Δάσους Πέγειας - τα οποία δεν συνδέονται καν μεταξύ τους - με την ένταξη τής μεταξύ τους περιοχής στο Κρατικό Δάσος.
- ✓ **Επέκταση των Περιοχών του Δικτύου Φύση 2000** σύμφωνα με τις τεκμηριωμένες επιστημονικές μελέτες και άμεση έκδοση Διαταγμάτων Προστασίας τους.
- ✓ **Ενσωμάτωση στο ΕΔΠΑ των γειτνιαζουσών περιοχών με σημαντική οικολογική αξία**, όπως οι διευρυμένες περιοχές Φύση 2000 και άλλες, έτσι ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της λειτουργικής σύνδεσής τους και **η ενιαία οργάνωση, προστασία και διαχείρισή τους**, σύμφωνα και με τις ειδικές παρατηρήσεις και συστάσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας!

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

- ✓ Κήρυξη του ενοποιημένου *ΕΔΠΑ* σε **ένα πραγματικό «Εθνικό Πάρκο»** που να σέβεται τα διεθνή πρότυπα και τις αρχές οργάνωσης και διαχείρισης Εθνικών Πάρκων (βλ. «*Διεθνής Ένωση Προστασίας της Φύσης*», *IUCN*) αφού εκσυγχρονισθεί /εναρμονισθεί η παρωχημένη κυπριακή νομοθεσία με τα διεθνή πρότυπα και συμπεριληφθεί συγκεκριμένη πρόνοια για Εθνικό Πάρκο!
  - ✓ Άρση των διάφορων παρανομιών καθώς και των ποικιλόμορφων βλαπτικών δραστηριοτήτων (π.χ. κυνήγι, σαφάρι και ανεξέλεγκτη κυκλοφορία ιδιωτικών οχημάτων) που τείνουν να διαιωνισθούν λόγω της διαχρονικής αδιαφορίας και του λαϊκισμού των εκάστοτε κυβερνήσεων
  - ✓ Προώθηση **ήπιων υποδομών** στο Πάρκο, συμβατών με τις αρχές και πρότυπα ενός πραγματικού Εθνικού Πάρκου διεθνούς ακτινοβολίας, αφού αναθεωρηθούν ή καταργηθούν οι περιττές σπάταλες και οι βλαπτικές για το περιβάλλον πρόνοιες για υποδομές (π.χ. υπερβολικό και ακατάλληλο οδικό δίκτυο και εγκαταστάσεις) ιδιαίτερα στις πιο ευαίσθητες παραλιακές περιοχές όπως της Λάρας, Τοξεύτρας, Φοντάνα Αμορόζα, όπου θα πρέπει να αποκλειστεί ξεκάθαρα κάθε τουριστική ανάπτυξη ή οποιαδήποτε ενέργεια που τελικά θα οδηγούσε σε αυτό. Με τον τρόπο αυτό θα αφαιρεθούν οι πιέσεις και τα προσχήματα που εμποδίζουν την εξεύρεση συναινετικής λύσης με την πλειοψηφία των κατοίκων της περιοχής. Επιπρόσθετα, προτείνεται η ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος εντός των πυρήνων της περιοχής Λαόνα στα πλαίσια ενός περιβαλλοντικού και οικονομικού μοντέλου αιεφόρου ανάπτυξης.
- 2. Κατάρτιση Ειδικού Σχεδίου Αειφόρου Οικονομικής και Οικολογικής ανάπτυξης των κοινοτήτων της Χερσονήσου** (Δρούσειας, Ίνιας, Κάθηκα, Πάνω και Κάτω Αρόδες, Ν. Χωρίου, Φάσλι και Πιπτοκόπου) που να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, θέσπιση και εφαρμογή ειδικών Κινήτρων και επιχορηγήσεων για αποκατάσταση παραδοσιακών οικοδομών, ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικο-αγροτουρισμού κ.ά.) και κατάλληλη σύνδεση των κοινοτήτων με το Εθνικό Πάρκο, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι οι κοινότητες θα είναι οι αποδέκτες των ωφελημάτων της αειφόρου ανάπτυξης της περιοχής!
- ✓ Η εφαρμογή του Σχεδίου θα πρέπει να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, ελκυστικά κίνητρα για παραμονή/εγκατάσταση νέων ζευγαριών και οικονομική δραστηριοποίησή τους, καθώς και συνολική αναζωογόνηση των κοινοτήτων της Χερσονήσου.
  - ✓ Προβολή της Χερσονήσου ως ενός εναλλακτικού προορισμού για επισκέπτες οικολογικού τουρισμού, ντόπιους και ξένους, προς όφελος τόσο των κοινοτήτων της περιοχής, όσο και της Κύπρου συνολικά, λόγω της νέας ικανότητας προσφοράς ουσιαστικών εναλλακτικών επιλογών σε επαφή με τη φύση!
- 3. Θεσμοθέτηση Διαχειριστικής Επιτροπής** με εμπλοκή όλων των κοινοτήτων και ενδιαφερομένων φορέων, για την παρακολούθηση και σωστή πρακτική εφαρμογή του σχεδίου διαχείρισης.

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

1.2.2 Περιοχές Φύση 2000

Η προστασία των περιοχών Φύση 2000, των Ζωνών Ειδικής Προστασίας και των παράκτιων ζωνών μας είναι ζωτικής σημασίας για την επιβίωση μας στο νησί. Η έλλειψη της αναγκαίας πολιτικής βούλησης, τόσο σε τοπικό όσο και εθνικό επίπεδο για ουσιαστική προστασία αυτών των περιοχών και η συνεχής παραβίαση του κείμενου διεθνούς, ευρωπαϊκού και εθνικού νομικού πλαισίου είναι φαινόμενα που πρέπει να εκλείψουν άμεσα αν πρόκειται να προστατέψουμε τους ελάχιστους φυσικούς οικότοπους που μας έχουν απομείνει.

Θα συνεχίσουμε να επιμένουμε στην έκδοση διαταγμάτων για τα διαχειριστικά σχέδια τόσο για τον Ακάμα όσο και για τις υπόλοιπες περιοχές Φύση του νησιού και στην αυστηρή εφαρμογή τους επί του εδάφους

1.2.3 Προστασία Φυσικών Βιότοπων

Διεκδικούμε την προστασία των φυσικών βιοτόπων και των ειδών. Οι εξαιρετικά σημαντικοί υδροβιότοποι των Αλυκών Λάρνακας και Ακρωτηρίου βρίσκονται κάτω από συνεχή πίεση και υποβαθμίζονται σοβαρά από καταστροφικές επεμβάσεις, ενώ λίμνες όπως του Παραλιμνίου και της Ορόκλινης έχουν σμικρυνθεί υπερβολικά, με ελάχιστα μέτρα προστασίας της βιοποικιλότητας να έχουν ληφθεί διαχρονικά για προστασία τους. Σε περιοχές που τα μέτρα προστασίας επηρεάζουν τους ιδιοκτήτες γης πρέπει να δίνονται αντισταθμιστικά μέτρα (π.χ. δικαιώματα συντελεστή δόμησης σε άλλη ιδιοκτησία τους εκτός των προστατευόμενων περιοχών, ανταλλαγή γης ή και απαλλοτρίωση).

1.2.4 Προστασία παράκτιων ζωνών

Απαράδεκτο πρόβλημα παραμένει η μη επικύρωση και εφαρμογή του Πρωτοκόλλου της Βαρκελώνης που προνοεί για την προστασία της παράκτιας ζώνης σε ακτίνα 100 μέτρων από το σημείο όπου σπάζει το κύμα, αφού αυτό δίνει το δικαίωμα στην πολιτεία να συνεχίσει ανενόχλητη να αδειοδοτεί τεράστιες αναπτύξεις στις παραλίες μας (ψηλά κτίρια, περιφραγμένες περιοχές οικιστικής ανάπτυξης, ακόμη και βιομηχανικές εγκαταστάσεις). Αποτελεί επιτακτική ανάγκη να μεταφέρουμε άμεσα στο εθνικό μας δίκαιο τις διεθνείς συνθήκες που έχουμε ήδη υπογράψει και που αποτελούν πλέον μέρος του ευρωπαϊκού κεκτημένου, και να επανακαθορίσουμε το θεσμικό πλαίσιο που αφορά την διαδικασίες εξέτασης αιτήσεων για αναπτύξεις και αξιολόγησης μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Για αυτό το λόγο συνεχίζουμε να απαιτούμε την δημιουργία Ανεξάρτητου Φορέα Περιβάλλοντος, ώστε να γίνεται αποτελεσματικός έλεγχος όλων των υφιστάμενων και προτεινόμενων αναπτύξεων του νησιού για να επιτυγχάνεται η πλήρης εφαρμογή του νομικού πλαισίου προστασίας του περιβάλλοντος και των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης.

1.3 Αειφόρος ανάπτυξη

Οι σύνθετοι προβληματισμοί της παγκόσμιας κοινωνίας σε σχέση με το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους, τη βιοποικιλότητα, την υγεία και την ποιότητα ζωής, έχουν οδηγήσει στην έννοια της αειφορίας ή πιο απλά της βιωσιμότητας. Είναι απαράδεκτο το γεγονός ότι οι αναπτυξιακοί σχεδιασμοί των διαδοχικών Κυβερνήσεων εξακολουθούν να κινούνται στα ίδια, ξεπερασμένα πια πλαίσια, τα οποία μπορεί να τροφοδοτούν με θετικά

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

νούμερα τους συμβατικούς δείκτες μέτρησης της οικονομίας, αλλά κατά κανόνα καταπονούν και αλλοιώνουν το περιβάλλον.

Είναι αδήριτη ανάγκη η εκπόνηση Σχεδίου Νήσου για στρατηγική καταγραφή των μακροχρόνιων στόχων ανάπτυξης και καθορισμό της μακροοικονομικής πολιτικής μας με βάση τις αντικειμενικές δυνατότητες μας ως νησιώτικο κράτος.

Η εξασφάλιση επαρκών χώρων πρασίνου και πάρκων χρειάζεται για να διατηρείται ένα υποφερτό μικροκλίμα σε κάθε γειτονιά των πόλεων μας, όπως και η διασφάλιση επαρκούς κίνησης του αέρα ανάμεσα στα ψηλά κτίρια και λοιπά αρχιτεκτονικά εμπόδια, για την αποφυγή δημιουργίας θερμικής νησίδας. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη να προστατευτεί το αστικό πράσινο και ιδιαίτερα τα μεγάλα αστικά πάρκα (π.χ. Εθνικό Πάρκο Αθαλάσσης και Εθνικό Πάρκο Ακαδημίας, Δασούδι Λεμεσός, Δημόσιος Κήπος Πάφου), αλλά ακόμη και το παρόδιο πράσινο.

Θέλουμε επικέντρωση στο στόχο της αποτροπής της απερήμωσης που απειλεί το νησί μας μέσω της προστασίας του εδάφους από την διάβρωση. Χρειάζεται να τεθεί στρατηγικός στόχος για εδαφοβελτίωση μέσω της ενίσχυσης της γονιμότητας του εδάφους με την προσθήκη οργανικής ουσίας (κομπόστα, κοπριά, επεξεργασμένα κτηνοτροφικά απόβλητα), την εδαφοκάλυψη με φύτευση δέντρων και χαμηλής βλάστησης και την εισαγωγή αναβαθμιδών και συντήρηση των ξερολιθιών.

Αποτελεί άμεση και επιτακτική ανάγκη η κατανόηση και υιοθέτηση του μοντέλου της αειφόρου διαχείρισης που στηρίζεται στην οικολογική αξιοποίηση των πόρων για εξυπηρέτηση των πραγματικών αναγκών της κοινωνίας και τη δυνατότητα εξυπηρέτησης των μελλοντικών γενιών. Η κλιματική αλλαγή προκαλεί ακραία καιρικά φαινόμενα και μας αναγκάζει να επανεξετάσουμε τόσο την υφιστάμενη υποδομή των αστικών περιοχών όσο και την στρατηγική ανάπτυξης τους γενικότερα. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην κατασκευή έργων υποδομής που θα είναι προσαρμοσμένα στις νέες κλιματολογικές συνθήκες (αντιπλημμυρικά έργα, έργα διοχέτευσης και απορρόφησης όμβριων υδάτων, μέτρα προστασίας από ανεμοστρόβιλους, πυρκαγιών λόγω ανομβρίας, ενίσχυση των δομών άμεσης δράσης κ.α.).

Πολλά έργα γίνονται με κριτήρια τον εντυπωσιασμό και το λαϊκισμό και όχι τη λειτουργικότητα, την οικονομία, αλλά ούτε και αναδεικνύουν το χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία του περιβάλλοντος χώρου (πχ. «Πλατεία Ελευθερίας», ψηλά κτίρια, δημόσια μέγαρα). Γίνονται μεγάλες σπατάλες και σημειώνονται συχνά φαινόμενα παρατυπιών και σκανδάλων, ενώ τα έξοδα λειτουργίας των μεγάλων έργων δεν λαμβάνονται υπόψη στον αρχικό σχεδιασμό (ενέργεια, συντήρηση, κ.α.) με αποτέλεσμα να μην εξυπηρετούν ικανοποιητικά τον σκοπό του έργου.

Η υπερδιόγκωση των λατομικών δραστηριοτήτων έχει οδηγήσει σε σωρεία σοβαρών περιβαλλοντικών καταστροφών. Πολλά λατομεία λειτουργούν κοντά ή μέσα σε χώρους εξαιρετικής ομορφιάς ή φυσικής σημασίας (δάση, φαράγγια, βραχότοπους, βιότοπους νυχτερίδων), κοντά σε κατοικημένες περιοχές ή σε αρχαιολογικούς χώρους. Ακόμα, σε αρκετές περιπτώσεις, οι καταστροφές παραμένουν και μετά τον τερματισμό των λατομικών εργασιών. Δυστυχώς, φαίνεται πως λόγω της "ουσιώδους" λειτουργίας των

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

λατομείων στο όλο σύστημα των κατασκευών, πολύ λίγα έχουν γίνει ώστε να ελεγχθούν οι λατομικές δραστηριότητες με αποτελεσματικό τρόπο.

Εισηγούμεστε μια σειρά από απλά μέτρα που συνδυάζουν βελτίωση του περιβάλλοντος αλλά ταυτόχρονα δημιουργούν και θέσεις εργασίας:

1. Διοχέτευση μέρος των χορηγιών που δίνονται στον Κυπριακό Οργανισμό Προώθησης Επενδύσεων, για την οπτικοακουστική βιομηχανία προς την Συμβουλευτική Επιτροπή Κινηματογράφου (ΣΕΚιν), για τον τοπικό κινηματογράφο. Αυτή τη στιγμή οι χορηγίες που διατίθενται για προσέλκυση ξένων ταινιών είναι περίπου 20 φορές πιο πολλά από αυτά που δίνονται για τοπικές παραγωγές.
2. Αγορά διαφόρων έργων τέχνης για κυβερνητικά κτήρια για ενίσχυση των καλλιτεχνών.
3. Προκήρυξη διαγωνισμών για έργα τέχνης που έχουν σχέση με την ανακύκλωση και τα απόβλητα για έκθεση σε δημόσιους πολυσύχναστους δρόμους των πόλεων για ενίσχυση των καλλιτεχνών.
4. Δημιουργία εκστρατειών ενημέρωσης για θέματα υγιεινής διατροφής, άσκησης, και γενικής ενημέρωσης για ενίσχυση των καλλιτεχνών.
5. Εγκατάσταση ψυκτών νερού με φίλτρο για παροχή καθαρού και δροσερού νερού σε δημόσιους χώρους και σχολεία για την αποφυγή δημιουργίας χιλιάδων πλαστικών μπουκαλιών αποβλήτων καθημερινά.
6. Δημιουργία ταμείου για χαμηλά δάνεια με χαμηλό επιτόκιο με στόχο την βοήθεια μικρών επιχειρήσεων και βιοτεχνιών, π.χ. ιδιωτικά ατομικά δάνεια για πράσινες επενδύσεις και μετάβαση.
7. Χρηματοδότηση της κατασκευής και επιδιόρθωσης των κεντρικών αποχετευτικών συστημάτων σε ορεινές και παραθαλάσσιες κοινότητες.
8. Προώθηση της ανακύκλωσης σε μικρές κοινότητες και δημιουργία περισσότερων πράσινων σημείων που θα προωθούν την επαναχρησιμοποίηση. Εφαρμογή του μέτρου πληρώνω όσο πετώ και επενδύσεις σε κινητές μονάδες ανακύκλωσης στα ορεινά για επικίνδυνα και άλλα ανακυκλώσιμα απόβλητα.
9. Πρόγραμμα για επιδότηση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων της χώρας για δημιουργία παραρτημάτων και κέντρων ερευνών σε περιβαλλοντικές και συναφείς σπουδές σε υποβαθμισμένες περιοχές της υπαίθρου πχ Τηλλυρία, περιοχή Λαόνα, Μαραθάσα, Πιτσιλιά, ορεινή Λάρνακα.
10. Δημιουργία επαγγελματικών σχολών και αναγνώριση των βαθμίδων προσόντων που καθυστερεί εδώ και χρόνια.
11. Συγκέντρωση όλων των σχετικών κυβερνητικών υπηρεσιών που αφορούν έργα ή/και σχέδια σε ένα υφυπουργείο περιβάλλοντος και κλιματικής αλλαγής.

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

---

12. Χρηματοδότηση ανέργων επιστημόνων, μια φορά το χρόνο για να γίνεται ακριβής καταγραφή μέσω δορυφόρου (GPS) της κυπριακής ακτογραμμής.
13. Βοήθεια σε κατοίκους ορεινών κοινοτήτων για δημιουργία και ενδυνάμωση του αγροτουρισμού.
14. Αγορά βιολογικών προϊόντων από κυβερνητικές υπηρεσίες όπως νοσοκομεία, στρατό φυλακές κλπ όπως προνοείται από τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις.
15. Δημιουργία λαϊκών αγορών, σύμφωνα με τις πρόνοιες του νόμου για τις λαϊκές αγορές, σε κάθε πόλη και μεγάλους δήμους ή συμπλέγματα για να βοηθούνται οι αγρότες.
16. Δημιουργία οργανωμένων χώρων για διάθεση τοπικών αγροτικών προϊόντων σε δρόμους όπως πχ το δρόμο από Λευκωσία προς το Τρόδος, από Λεμεσό προς Τρόδος κλπ.

1.3.1 Πράσινο ταμείο

Δημιουργία Πράσινου Ταμείου (Green Fund) όπου θα καταλήγουν τα έσοδα από τις πωλήσεις των πλαστικών τσαντών, εισοδήματα από την εμπορία ρύπων, πράσινες φορολογίες (ΑΠΕ) κλπ. Από τα έσοδα του Πράσινου Ταμείου θα χρηματοδοτούνται με δίκαιο κοινωνικά τρόπο, προγράμματα και δράσεις από φυσικά πρόσωπα, εταιρείες και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στα πλαίσια της Πράσινης Μετάβασης. Για σωστή εκταμίευση θα πρέπει να δημιουργηθεί μια διαχειριστική επιτροπή που θα καθορίζει τα προγράμματα χρηματοδότησης, τον έλεγχο και τις πληρωμές.

1.3.2 Δέντρα και πράσινο.

Χρηματοδότηση ομάδων και ατόμων πχ ανέργων, ληπτών δημοσίου βοηθήματος για να κάνουν δενδροφυτεύσεις, συντηρήσεις όπως και χρηματοδότηση προγραμμάτων επιδότησης δεντροφυτεύσεων και δημιουργίας νέων δασών. Το γνωστό δάσος της Αθαλάσσας έγινε από τις δεντροφυτεύσεις των σχολείων της Λευκωσίας. Οι βιώσιμες πόλεις, στη νέα κλιματική πραγματικότητα, χρειάζονται 30% κάλυψη από δέντρα για να είναι δυνατή η αντιμετώπιση των παρατεταμένων υψηλών θερμοκρασιών και η σχετική ανακούφιση και άνεση των πολιτών.

Ενίσχυση των υποδομών των Δήμων και των Κοινοτήτων για τη συντήρηση και τη διατήρηση των δέντρων και των χώρων πρασίνου.

1.3.3 Κοινωνικές και καινοφυείς Επιχειρήσεις.

Στην Ευρώπη η απασχόληση σε κοινωνικές επιχειρήσεις είναι πάρα πολύ ψηλή. Τέτοιες επιχειρήσεις που δημιουργούνται με σκοπό να δώσουν λύσεις σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα μπορούν έχουν τεράστια συμβολή στην τοπική κοινωνία. Στο εξωτερικό τέτοιες επιχειρήσεις για παράδειγμα, ασχολούνται με την κυκλική οικονομία και επιτελούν κοινωνικό έργο (διανέμουν φαγητά σε άστεγους, συλλέγουν εκ μέρους των τοπικών Αρχών έπιπλα, στρώματα και άλλα ογκώδη απόβλητα από τα σπίτια, βάζουν ακουστικά σε άτομα με προβλήματα ακοής και πολλά άλλα). Για να προχωρήσουμε όμως και εμείς, θα πρέπει να δώσει κίνητρα η κυβέρνηση και να κάνει τις απαιτούμενες αλλαγές

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

στο νόμο για τις Δημόσιες Συμβάσεις και να κάνει ενημερωτικές εκστρατείες για τα πλεονεκτήματα των επιχειρήσεων αυτών.

Απαιτείται να δοθούν ειδικά κίνητρα ώστε στις κοινωνικές επιχειρήσεις να συμμετέχουν άτομα που αποφυλακίζονται, στα πλαίσια οργανωμένου προγράμματος για την ομαλή επανένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο.

1.4 Καταπολέμηση της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, των υδάτων και του εδάφους

Για να προστατεύσουμε τον αέρα που αναπνέουμε και το νερό που πίνουμε, θα πρέπει να μειώσουμε άμεσα τη ρύπανση. Χιλιάδες άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο εξαιτίας των αιωρούμενων σωματιδίων και άλλων ατμοσφαιρικών ρύπων. Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και ο ανθυγιεινός τρόπος ζωής έχει προκαλέσει σημαντική αύξηση των ασθενειών. Τα χημικά, οι ορμόνες, τα νιτρώδη, τα βαρέα μέταλλα και τα μικροπλαστικά στην τροφική αλυσίδα, δημιουργούν πολλούς κινδύνους για την υγεία. Τα μη ανακυκλώσιμα πλαστικά θα πρέπει να καταργηθούν, θα πρέπει να σχεδιαστούν βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις και να αυξηθούν οι στόχοι μείωσης της κατανάλωσης και ανακύκλωσης. Για να προστατεύσουμε την πολύτιμη φύση μας, θέλουμε να επεκτείνουμε σημαντικά τα προστατευόμενα φυσικά τοπία, ώστε να καλύπτουν οικοσυστήματα καίριας σημασίας. Η Κύπρος χρειάζεται άμεσα ένα οριζόντιο πρόγραμμα περιβαλλοντικής δράσης. Οι περιοχές ειδικού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, οι περιοχές Φύση 2000 και η καλή γεωργική γη μας πρέπει να προστατεύονται αποτελεσματικά, ως το κληροδότημα μας στις επόμενες γενιές.

Λόγω της κλιματικής κρίσης ήρθε η ώρα να γίνει ακόμη πιο αυστηρό το νομικό πλαίσιο που αφορά την προστασία των δασών μας, του αστικού πρασίνου και ειδικά των ενήλικων δέντρων. Οι νέες κλιματικές συνθήκες καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την γρήγορη ανάπτυξη δέντρων, ειδικά όταν η φύτευση γίνεται σε αστικό περιβάλλον.

Οι υδάτινοι πόροι είναι περιορισμένοι και οι διαφοροποιήσεις στην κατανομή της βροχόπτωσης μεγάλες. Γι' αυτό και το κόστος του νερού είναι πολύ ψηλό λόγω της κατασκευής φραγμάτων, μονάδων αφαλάτωσης και μεταφοράς του νερού από τη μια περιοχή στην άλλη. Η δε υπεράντληση υπόγειων νερών έχει ως αποτέλεσμα την εισροή θαλάσσιου νερού. Πρέπει να γίνεται λελογισμένη χρήση του νερού και να λαμβάνεται υπόψη ότι οι υδάτινοι πόροι της Κύπρου δεν είναι ανεξάντλητοι. Επιβάλλεται ο επανασχεδιασμός του εθνικού μοντέλου ανάπτυξης της κτηνοτροφίας ώστε να μειωθεί δραστικά ο αριθμός των υδροβόρων ζώων. Πρέπει να ενοποιηθεί το σύστημα διανομής νερού για να υπάρχει μέγιστη αποδοτικότητα και να τιμολογείται το νερό με βάση το πραγματικό του κόστος (περιλαμβανομένου του περιβαλλοντικού κόστους) ώστε να εμποδίζεται η κατάχρηση. Το πόσιμο νερό του δικτύου υδατοπρομήθειας πρέπει να διοχετεύεται αυστηρά μόνο για χρήση σε υποστατικά και όχι για γήπεδα γκολφ, γέμισμα πισίνων, καθαριότητα βεραντών και πεζοδρομίων, ειδικά όταν επιβάλλονται στον πολίτη σκληρά περιοριστικά μέτρα σε περιόδους παρατεταμένης ανομβρίας.

Πρέπει να ληφθούν αυστηρά μέτρα προστασίας των υπόγειων και επιφανειακών νερών από τη ρύπανση από φυτοφάρμακα, λιπάσματα και άλλες χημικές ουσίες, αστικά,

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

κτηνοτροφικά ή βιομηχανικά λύματα και σκουπίδια. Απαιτούμε την αυστηρή εφαρμογή των κανονισμών για την αποφυγή υπεράντλησης των υπόγειων νερών ώστε να εμποδίζεται η κατάχρηση.

1.5 Ποιοτικά βιολογικά τρόφιμα χωρίς Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (ΓΤΟ)

Η υποβάθμιση της γεωργίας, με την αλλαγή χρήσης της γης, την αστυφιλία και την καθήλωση της βιομηχανίας στα επίπεδα μικρής μεταποιητικής δραστηριότητας, χωρίς επαρκή σχεδιασμό με ποιοτικά, ενεργειακά και περιβαλλοντικά κριτήρια, προδικάζουν απαισιόδοξο το μέλλον. Οι κατευθύνσεις για τη γεωργία και τη βιομηχανία πρέπει να επαναπροσδιοριστούν στο σύγχρονο ανταγωνιστικό και περιβαλλοντικά ευαίσθητο διεθνές κλίμα, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι είμαστε νησί και η ανάγκη για ενίσχυση της αυτονομίας του κράτους μας όσο αφορά την παραγωγή και διάθεση γεωργικών προϊόντων στην εγχώρια αγορά είναι υψίστης σημασίας. Επιπρόσθετα, η ενίσχυση της συνεισφοράς του πρωτογενούς τομέα στο ΑΕΠ, είναι επιβεβλημένη.

Τα χρήματα των φορολογούμενων θα πρέπει να στηρίζουν μόνο την παραγωγή υγιεινών τροφίμων για τους πολίτες μέσα από την αναθεώρηση της κοινής γεωργικής / αγροτικής πολιτικής με την παραχώρηση κινήτρων προς ανάπτυξη πολιτικών φιλικών προς το περιβάλλον, με όλες τις συνέργειες και οικονομίες κλίμακας. Τα δηλητηριώδη φυτοφάρμακα θα πρέπει να απαγορευθούν το συντομότερο δυνατό. Θα πρέπει να εμπλακούν πιο ενεργά τα Πανεπιστήμια με ερευνητικά προγράμματα ώστε να αναπτυχθεί και να προωθηθεί η βιολογική φυτοπροστασία.

Η προτεραιότητα μας πρέπει να είναι η προστασία και βέλτιστη χρήση των περιορισμένων υδάτινων πόρων. Να τερματιστεί η επιδότηση υδατοαπαιτητικών καλλιεργειών και γηπέδων γκολφ. Πρέπει να εκπονηθεί χρονοδιάγραμμα για αλλαγές στις γεωργικές καλλιέργειες με βάση τα υδατικά δεδομένα του νησιού. Παραμένουμε σταθερά αντίθετοι στη χρήση ή παρουσία γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) σε τρόφιμα, καλλιέργειες και ζωοτροφές, καθώς και στην υποστήριξή μας για μια Κύπρο και μία Ευρώπη ελεύθερη από ΓΤΟ.

Θέλουμε να δοθεί έμφαση στη ανάπτυξη των βιολογικών καλλιεργειών. Θέλουμε εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου αντιμετώπισης της ερημοποίησης που απειλεί το νησί μας. Θα πρέπει τα Δημόσια Πανεπιστήμια να προσφέρουν προγράμματα επιμόρφωσης στις βιοκαλλιέργειες

Οι αγρότες αξίζουν να έχουν αποτελεσματικό τρόπο διάθεσης των προϊόντων τους στην αγορά, μέσω του οποίου να διασφαλίζεται η αξιοπρεπής διαβίωσή τους και η συνέχιση της ενασχόλησής τους με την καλλιέργεια και γενικά τη γεωργία. Πρέπει να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της νομοθεσίας που εισάγαμε από το 2017 για την αποκλειστική πρόσβαση των παραγωγών στις λαϊκές αγορές με κυπριακά και μόνο προϊόντα. Η πολιτεία να στοχεύσει μέσα από συγκεκριμένα μέτρα και κίνητρα στη δημιουργία σύγχρονων αγροτικών συνεταιρισμών, ώστε να μειωθεί το κόστος παραγωγής και διαχείρισης και να καταστούν τα αγροτικά προϊόντα πιο ανταγωνιστικά.

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

Η απώλεια της βιοποικιλότητας και η υπερβολική χρήση φυτοφαρμάκων έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή των οικοτόπων και οδήγησε στη μαζική μείωση του πληθυσμού των μελισσών και άλλων εντόμων, διαταράσσοντας τη φυσική επικοινωνία πολλών φυτών και καλλιεργειών. Ως επικονιαστές οι μέλισσες παίζουν μέγιστο ρόλο στα υγιή τοπικά φρούτα και λαχανικά, και πρέπει να υπάρχει εθνικό σχέδιο για την διατήρηση και προστασία των μελισσιών. Επιπρόσθετα, η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων, οδηγεί δυνητικά σε αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία.

Πρέπει να μειώσουμε δραστικά τα χημικά φυτοφάρμακα και τα συνθετικά λιπάσματα, να καταργήσουμε τις επιζήμιες επιδοτήσεις στις εξαγωγές και να απομακρυνθούμε από την εντατική βιομηχανοποιημένη γεωργία. Υγιεινή διατροφή σημαίνει επίσης τροφή χωρίς φυτοφάρμακα ώστε να σώσουμε τα οικοσυστήματα, να διατηρήσουμε το έδαφος υγιές και να προστατεύσουμε την ανθρώπινη υγεία. Ο στόχος για μείωση κατά 50% της χρήσης φυτοφαρμάκων μέχρι το 2030 είναι ρεαλιστικός και επιτεύξιμος. Η γλυφοσάτη δεν είναι απαραίτητη για την παραγωγική καλλιέργεια, ούτε για τον έλεγχο των ζιζανίων. Η γλυφοσάτη μπορεί και πρέπει να απαγορευτεί, με οικονομική στήριξη για τους αγρότες για να κάνουν αυτή τη στροφή.

Θα συνεχίσουμε την εκστρατεία μας για δίκαιη και απεριόριστη πρόσβαση στο φυτικό υλικό αναπαραγωγής, τασσόμενοι ενάντια στο «αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης», (πατέντες), φυτών και ζώων, το οποίο καταχρώνται οι πολύ μεγάλες βιομηχανίες.

Η ΕΕ πρέπει να ενισχύσει τον τομέα των φυτικών πρωτεϊνών και να ενθαρρύνει τη μετάβαση προς φυτικές διατροφές, βασιζόμενη σε προτάσεις πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της Συνθήκης για την φυτική προέλευση (Plant Based Treaty).

1.6 Προστασία και ευημερία των ζώων

Τα ζώα νιώθουν τον πόνο, το κρύο, τη ζέστη καθώς και το φόβο και τη στενοχώρια, γι' αυτό χρειάζεται να τα χειριζόμαστε με αγάπη, να μην τα αντιμετωπίζουμε σαν διακοσμητικά στοιχεία χωρίς δικαιώματα και να τα προστατεύουμε από τις αρρώστιες, το βασανισμό ή την κακομεταχείριση. Είμαστε ενάντια στην έκθεση των ζώων σε ζωολογικούς κήπους και ενυδρεία και τη χρησιμοποίησή τους σε τσίρκα, δελφινάρια κ.λπ.

Όσον αφορά τα άγρια ζώα και γενικά την πανίδα του τόπου, αυτή μειώνεται δραστικά σε είδη και αριθμό, ενώ απουσιάζει μια ολοκληρωμένη, επιστημονική στατιστική του πληθυσμού των άγριων ειδών και δεν υπάρχουν οι μηχανισμοί για τέτοιες έρευνες. Ο άνθρωπος έχει ηθική υποχρέωση να αντιτίθεται στη σύλληψη, δηλητηρίαση και θανάτωση των άγριων ζώων καθώς και στην πρόκληση πόνου και ταλαιπωρίας σε αυτά. Ο πληθυσμιακός έλεγχος του αριθμού ορισμένων ειδών πανίδας όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο πρέπει να γίνεται με μη βάνουσες, θανατηφόρες μεθόδους αλλά με έλεγχο της αναπαραγωγής ή άλλους επιστημονικούς τρόπους.

Με την επιμονή μας για δημιουργία ειδικού αστυνομικού σώματος για διαχείριση καταγγελιών που αφορούν την ευημερία των ζώων, προσδοκούσαμε ότι θα αντιμετωπίζονταν αποτελεσματικά τα περιστατικά απάνθρωπης και εγκληματικής συμπεριφοράς απέναντι στα ζώα. Η αστυνομία των ζώων δεν επιτελεί αποτελεσματικά το

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

σκοπό για τον οποίο έχει ιδρυθεί. Απαιτούμε την μετατροπή της αστυνομίας των ζώων σε ένα ανεξάρτητο σώμα με δικό του προσωπικό και εξοπλισμό: αυτοκίνητα, κινητά τηλεφωνά, στολή, ψυγεία για φύλαξη τεκμηρίων, κλουβιά για προσωρινή φύλαξη σκυλιών, μηχανάκια για επίδοση εξώδικων. Να απαρτίζεται από άτομα που να είναι πάνω από όλα φιλόζωα και να επιδεικνύουν τον απαιτούμενο ζήλο για την εξιχνίαση υποθέσεων. Με αυτό το τρόπο προσβλέπουμε ότι θα αντιμετωπιστεί το θέμα των κυνηγετικών σκύλων που χάνονται κάθε φορά στο κυνήγι ή εγκαταλείπονται στα βουνά τα πλείστα χωρίς σήμανση και χωρίς καμία επίπτωση στους ιδιοκτήτες τους.

Επιμένουμε να εξασφαλιστεί η επίβλεψη από τις τοπικές αρχές της νομοθεσίας για την ευημερία των ζώων και του περί σκύλων νόμου, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η ευημερία των κατοικίδιων και να περιορίζεται η ενόχληση των περιοίκων. Θέλουμε να υποστηριχθούν τα κατά τόπους καταφύγια ζώων και να προωθηθεί η δημιουργία επαρχιακών καταφυγίων ζώων για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και ορθολογιστική διαχείριση των αδέσποτων κατοικίδιων. Να αφαιρεθεί η ευθανασία αδέσποτων από τον περί σκύλων νόμο. Επίσης οι τοπικές αρχές να διαθέτουν κτηνιατρικό λειτουργό καθώς και ομάδα κατάλληλα εκπαιδευμένη για τα αδέσποτα. Το κράτος θα πρέπει να διαθέτει επαρκή χρηματοδότηση των προγραμμάτων στείρωσης.

Να μετατραπούν οι βαριές μορφές κακοποίησης και θανάτωσης ζώων σε κακούργημα ώστε να τιμωρούνται με βαριές ποινές. Θα πρέπει να ποινικοποιηθεί η δημοσίευση και ο χλευασμός νεκρών ζώων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

1.7 Ενεργειακή Πολιτική

1.7.1 Ενέργεια

Οι εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων εξαιτίας της αλόγιστης χρήσης των ορυκτών ενεργειακών πηγών μας, έφερε την κλιματική κρίση. Επιμένουμε σε μια Ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική, η οποία θα μετριάσει την κλιματική κρίση: Ναι στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση, ναι στη σταδιακή κατάργηση της πυρηνικής ενέργειας και του άνθρακα. Όχι στο σχιστολιθικό αέριο.

Το φυσικό αέριο θα έπρεπε να είχε ήδη αντικαταστήσει το μαζούτ παράλληλα με το σχεδιασμό για την ολική παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, (ΑΠΕ). Με σωστό σχεδιασμό η πλήρης κάλυψη από ΑΠΕ είναι εφικτή και μπορεί να υλοποιηθεί μέχρι το 2050, με συντονισμένες προσπάθειες, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της ενεργειακής ζήτησης, της εξοικονόμησης ενέργειας και της αύξησης της αποδοτικότητας

Η πυρηνική ενέργεια είναι δαπανηρή και επικίνδυνη, αυξάνει τον κίνδυνο εξάπλωσης των πυρηνικών όπλων και δεν έχει κανένα ρόλο να παίξει στο ενεργειακό μείγμα της χώρας μας. Εμείς θα συνεχίσουμε να λέμε «Όχι στα πυρηνικά!» και ανανεώνουμε τη δέσμευσή μας για απαίτηση της σταδιακής κατάργησης της πυρηνικής ενέργειας ανά το παγκόσμιο, εξασφαλίζοντας παράλληλα ότι δεν θα αυξηθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Αγωνιζόμαστε για να κλείσουν οι πυρηνικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής αμέσως, να τερματιστούν οι άμεσες και έμμεσες κρατικές επιδοτήσεις και να επιμείνουμε ώστε οι

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

υφιστάμενοι φορείς παραγωγής να φέρουν πλήρη ευθύνη για τις βλάβες και την διαρροή ραδιενέργειας από τα πυρηνικά ατυχήματα.

Διαφωνούμε έντονα και αντιπαλεύουμε την δημιουργία πυρηνικού σταθμού στο Ακκουγιού της Τουρκίας, και στην ευρύτερη περιοχή μας όχι μόνο λόγω του κινδύνου που ενέχει η χρήση της πυρηνικής ενέργειας γενικότερα, αλλά και λόγω της σεισμικής δραστηριότητας της ευρύτερης ανατολικής Μεσογείου.

Είναι άμεση η ανάγκη εισαγωγής μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας και ενεργειακής αναβάθμισης των κτιρίων μας, τομείς οι οποίοι δαπανούν μαζί με τις μεταφορές το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγόμενης ενέργειας στο νησί. Η άρνηση της κυβέρνησης να προχωρήσει σε φιλόδοξο πρόγραμμα άμεσης ενεργειακής αναβάθμισης των κυβερνητικών κτιρίων, μας στερεί την δυνατότητα να πετύχουμε τους ευρωπαϊκούς ενεργειακούς μας στόχους στο εγγύς μέλλον και ταυτόχρονα στερεί τον τόπο μας από θέσεις εργασίας, και βιώσιμη απασχόληση στον κατασκευαστικό και ευρύτερο εμπορικό τομέα.

1.7.2 Ενεργειακές αναβαθμίσεις – Εξοικονόμηση ενέργειας

Αποτελεί αποτυχία η καθυστέρηση στην ενεργειακή αναβάθμιση κυβερνητικών κτηρίων. Από το 2014 έχουμε υποχρέωση έναντι της ΕΕ να αναβαθμίζουμε το 3% (με βάση το εμβαδόν) των δημοσίων κτηρίων κάθε χρόνο. Προτείνουμε:

- ✓ Την επίσπευση της ενεργειακής αναβάθμισης των σχολικών κτηρίων.
- ✓ Την έστω και με καθυστέρηση αποτελεσματική προώθηση του σχεδίου για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις στέγες των κυπριακών σπιτιών. Η στόχευση πρέπει να αφορά όλες τις κατοικίες στις οποίες είναι τεχνικά εφικτή η εγκατάσταση ώστε οι πολίτες να πάρουν τον έλεγχο και να απολαμβάνουν φτηνή ηλεκτρική ενέργεια.
- ✓ Την εισαγωγή από την ΑΗΚ αποτελεσματικών συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας ώστε η ηλεκτροπαραγωγή να καταστεί ελεύθερη από τα ορυκτά καύσιμα.
- ✓ Την χρηματοδότηση ιδιωτών ειδικών για εκτίμηση αναγκών ενεργειακών αναβαθμίσεων ιδιωτικών κτηρίων με μακρόχρονη αποπληρωμή των εξόδων μέσω πχ της ΑΗΚ.
- ✓ Την εφαρμογή προγραμμάτων επιδότησης της παραγωγής βιοκαυσίμων από μικρές βιοτεχνίες και βιομηχανίες και κατάργηση των εμποδίων με τις φορολογίες καυσίμου.
- ✓ Την ενεργοποίηση της νομοθεσίας για αγορά και πώληση Πράσινης Ενέργειας και προώθησης της μέσω της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης αλλά και μερικών αγορών από το κράτος.

1.7.3 Ενεργειακή φτώχεια

Τα ολοένα αυξανόμενα έξοδα για κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των μέσων και των χαμηλόμισθων οικονομικά στρωμάτων του λαού οδηγεί στην εξαθλίωση. Όλοι πρέπει να έχουν πρόσβαση σε επαρκή, οικονομικά προσιτή και ανανεώσιμη ενέργεια ως βασικό δικαίωμα. Πάνω από εκατό εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

δυσκολεύονται να θερμάνουν και να ψύξουν τα σπίτια τους. Η εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας αποτελεί βασική προτεραιότητα και αναπόσπαστο στόχο στο πράσινο, κοινωνικό συμβόλαιο. Προτείνουμε:

- ✓ Απόδοση κλιματικής δικαιοσύνης προς αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας με τον εντοπισμό και την δωρεάν ενεργειακή αναβάθμιση των κτηρίων οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα. Η εξοικονόμηση ενέργειας θα αποσβέσει τα έξοδα εκτέλεσης των έργων.
- ✓ Επέκταση της ενεργειακής αναβάθμισης των κτηρίων σε κάθε κατοικία που κτίστηκε με προδιαγραφές περασμένων δεκαετιών.
- ✓ Τη δημιουργία συστήματος με βάση τα πρότυπα του εξωτερικού όπου θα μπορεί μια ομάδα ατόμων, τα μέλη μιας κοινότητας ή μιας γειτονιάς κλπ να συμμετέχουν στη χρηματοδότηση φωτοβολταϊκών πάρκων στην περιοχή για να καλύπτουν τα έξοδα των κατοικιών τους όταν σε αυτές δεν μπορούν να εγκατασταθούν φωτοβολταϊκά συστήματα.
- ✓ Υποστηρίζουμε μια Συμφωνία για Εγγύηση Ενέργειας ώστε να παρέχεται σε όλα τα νοικοκυριά επαρκής ποσότητα ενέργειας σε προσιτή τιμή. Κανένα ευάλωτο νοικοκυριό να μην αποκόπτεται από τις ενεργειακές του ανάγκες λόγω της αδυναμίας του να πληρώσει.

1.7.4 Διαχείριση Πόρων Ενέργειας (Κυπριακή ΑΟΖ και διαχείριση της)

Η Κυπριακή Πολιτεία καθυστέρησε αδικαιολόγητα στην εισαγωγή και χρήση του φυσικού αερίου ως μεταβατικό καύσιμο. Παράλληλα πληρώνουμε ένα ολοένα αυξανόμενο ποσό εκατοντάδων εκατομμυρίων στις εταιρείες στις οποίες ανατέθηκαν τα κατασκευαστικά έργα των απαιτούμενων υποδομών με την αποπεράτωση των έργων να παίρνει χρονοβόρες και κοστοβόρες αναβολές. Ως αποτέλεσμα αυτού, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια να πληρώνουμε υπέρογκα ποσά στο χρηματιστήριο της εμπορίας ρύπων που πλέον φτάνουν τα 300 εκατομμύρια ευρώ ετησίως.

Η όσο το δυνατό γρηγορότερη χρήση του φυσικού αερίου στους ηλεκτροπαραγωγικούς σταθμούς της ΑΗΚ θα ανακουφίσει άμεσα τους φορολογούμενους πολίτες. Από την άλλη μεριά το επείγον της κλιματικής κρίσης και της πράσινης μετάβασης, η περιβαλλοντική επιβάρυνση του ευάλωτου θαλάσσιου πλούτου της Ανατολικής Μεσογείου, η μεγάλη καθυστέρηση στην όποια εκμετάλλευση του φυσικού αερίου στην περιοχή μας, καθιστούν πλέον (και χρονικά), παρωχημένα τα σχέδια για αξιοποίηση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου εντός της Κυπριακής ΑΟΖ. Αυτό δεν αναιρεί την ανάγκη για οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ.

1.8 Διαχείριση αστικών αποβλήτων

Η Κύπρος ευρίσκεται στην κορυφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τα αστικά απόβλητα με ετήσια παραγωγή 643 κιλά ανά άτομο. Από την άλλη το ποσοστό ταφής επίσημα είναι 67% ενώ ανεπίσημα εκτιμάται ότι είναι πολύ περισσότερο. Ο ευρωπαϊκός στόχος μέχρι το 2035 είναι το ποσοστό ταφής να μην υπερβαίνει το 10%. Η αδράνεια του

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

κράτους μας, βάζει την χώρα μας σε δυσμενή θέση και επιβάλλεται η λήψη αποφασιστικών μέτρων που έπρεπε να ληφθούν πριν από χρόνια.

Πρώτιστη υποχρεωτική πολιτική είναι η μείωση των αποβλήτων δηλαδή να παράγονται όσο το δυνατόν λιγότερα απόβλητα. Απαιτείται να γίνουν πάρα πολλά όπως για παράδειγμα η μείωση των πλαστικών μπουκαλών νερού και η πώληση προϊόντων με μειωμένη ή χωρίς καθόλου συσκευασία (χύδην). Να γίνουν καταστήματα βραχυχρόνιας ενοικίασης ηλεκτρικών συσκευών π.χ., χορτοκοπτικές μηχανές, σκάλες, ηλεκτρικές σκούπες κλπ.

Ούτε στον τομέα της επαναχρησιμοποίησης λήφθηκαν ουσιαστικά μέτρα εκ μέρους του κράτους. Με εθελοντικές πρωτοβουλίες λειτουργούν μερικά φιλανθρωπικά καταστήματα στα οποία προσφέρονται κυρίως μεταχειρισμένα ρούχα και οικιακά σκεύη. Οι τοπικές αρχές πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να δημιουργηθούν καταστήματα όπου να παραλαμβάνονται και να ανταλλάσσονται διάφορα αντικείμενα συμπεριλαμβανομένων επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών και άλλων. Σε τέτοια καταστήματα μπορούν να λειτουργούν και μονάδες επισκευής συσκευών.

Στο τομέα της ανακύκλωσης βρισκόμαστε ακόμα μακριά από το 55% που είναι ο στόχος για το 2025. Στις ορεινές περιοχές πρέπει να προωθηθεί η ανακύκλωση και η συλλογή επικινδύνων αποβλήτων.

Η διαχείριση των οργανικών αποβλήτων και ειδικά των αποβλήτων κουζίνας παραμένει ένα μεγάλο πρόβλημα. Μια καλή λύση είναι η κομποστοποίηση στο σπίτι. Οι τοπικές αρχές πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες τους προσφέροντας στους δημότες οικονομικά κίνητρα ή/και δωρεάν κομποστοποιητές.

Η διαλογή στην πηγή/στα νοικοκυριά είναι ένα βασικό μέτρο το οποίο θα διευκόλυne ουσιαστικά την διαχείριση των αστικών αποβλήτων. Απαιτείται η τάχιστη λειτουργία των υπάρχουσών μονάδων αναερόβιας επεξεργασίας καθώς επίσης και η δημιουργία νέων μονάδων ώστε να εφαρμοστεί ικανοποιητικά η επεξεργασία των οργανικών αποβλήτων.

Η εφαρμογή του συστήματος «Πληρώνω όσο Πετώ» πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή το συντομότερο δυνατό.

Θα πρέπει να προωθηθεί το σύστημα Ανταποδοτικής Ανακύκλωσης δια του οποίου οι καταναλωτές επιστρέφουν τις άδειες μπουκάλες ή άλλες συσκευασίες σε ειδική μηχανή και σε αντάλλαγμα αμείβονται με ένα δίκαιο τρόπο.

Το σύστημα για τα χρησιμοποιημένα τηγανέλαια (λειτουργεί σε μερικά σχολεία και μονάδες εστίασης), τα οποία αποτελούν πολύτιμη πρώτη ύλη για την παραγωγή βιοκαυσίμου θα πρέπει να τύχει καθολικής εφαρμογής με ένα συστηματικό τρόπο.

Οι πλαστικές μπουκάλες εμφιαλωμένου νερού αποτελούν μια μεγάλη πηγή ρύπανσης. Προτείνουμε όπως τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας προβούν σε εκστρατεία ενημέρωσης και προώθησης του νερού βρύσης. Επίσης οι τοπικές αρχές να τοποθετήσουν σε πλατείες και άλλα πολυσύχναστα μέρη σημεία παροχής πόσιμου νερού δωρεάν όπως γίνεται σε άλλες χώρες.

Πυλώνας 1ος: Κλιματική Κρίση-Προστασία Περιβάλλοντος

Οι τοπικές αρχές πρέπει να παρέχουν πληροφορίες στους δημότες τους σχετικά με τα απόβλητα όπως: πότε συλλέγονται τα απόβλητα, οδηγίες κομποστοποίησης, Πράσινα Σημεία, γραφείο εξυπηρέτησης πολιτών κλπ. Η ενημέρωση πρέπει να είναι πολυεπίπεδη, συνεχής και εύκολο να την βρουν οι πολίτες.

ΕΓΚΡΙΜΕΝΟ

Πυλώνας 2: Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου

Πυλώνας 2ος: Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου**2.1 Η Πράσινη Κοινωνική Συμφωνία (Green, Social Deal)**

Η μόνη απάντηση για αποφυγή μελλοντικών οικονομικών κρίσεων είναι η πλήρης μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία μέσω της πράσινης κοινωνικής συμφωνίας για δίκαιη μετάβαση. Η οικονομία που βασίζεται στην καύση των ορυκτών καυσίμων παράγει ένα τοξικό περιβάλλον και ενισχύει τις κοινωνικές ανισότητες και τη φτωχοποίηση μεγάλης μερίδας του πληθυσμού. Αντί των πολιτικών βαναυσης λιτότητας, έχουμε να προτείνουμε συνεπείς οδούς προς την βιωσιμότητα και την κλιματική δικαιοσύνη:

1. καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας και όλων των μορφών της κοινωνικής αδικίας,
2. μετασχηματισμό της οικονομίας μας με καινοτόμες αλλά και οικολογικά αποδοτικές λύσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος,
3. επαναρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα, ώστε να εξυπηρετεί την πραγματική οικονομία και τους πολίτες.
4. δημιουργία συνθηκών και ανάπτυξη κινήτρων και προώθηση προγραμμάτων συνεταιριστικής ανάπτυξης.

Επιδιώκουμε καινοτόμο πράσινη μεταστροφή με την προώθηση των κανόνων οικολογικού σχεδιασμού, τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις, τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, τις ιδιωτικές επενδύσεις, τις μικρές επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς, την καλύτερη χρηματοδότηση για την έρευνα, την ανάπτυξη και την εκπαίδευση, την προώθηση της επιχειρηματικότητας, και ιδίως την κοινωνική επιχειρηματικότητα, των καλών εργασιακών σχέσεων, την δημοκρατία στους χώρους εργασίας και την καταπολέμηση της αસυδοσίας εταιρικών συμφερόντων.

Ζητούμε την ενσωμάτωση της οικολογικής διάστασης στον κλάδο της μεταποίησης και στον χρηματοπιστωτικό κλάδο, αλλά είμαστε αντίθετοι στο «περιβαλλοντικό ξέπλυμα» (green washing), δηλαδή την προσπάθεια ρυπογόνων επιχειρήσεων να παρουσιάσουν ένα ψεύτικο οικολογικό προφίλ. Η ανάπτυξη επαρκών υποδομών θα πρέπει να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα, ενώ θα πρέπει να δοθεί έμφαση και στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας. Η ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας θα πρέπει να συμβαδίζει με την ανάπτυξη της καθαρής τεχνολογίας. Νέες τεχνολογίες πρέπει να εφαρμόζονται με γνώμονα τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας και τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης.

Δεν θα πρέπει να επιτρέψουμε στην απορρύθμιση της αγοράς και στις διακρατικές εμπορικές συμφωνίες να υπονομεύσουν ή να εμποδίσουν την περιβαλλοντική και κοινωνική πρόοδο.

Ζητούμε μεγαλύτερη διαφάνεια και εταιρική ευθύνη. Προωθούμε συστηματικά τα δικαιώματα των καταναλωτών και των πολιτών και προωθούμε την ενδυνάμωση και ενσωμάτωση των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων.

Πυλώνας 2: Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου

Αν καταστρέψουμε το περιβάλλον, καταστρέφουμε τη βάση της οικονομίας και της ευημερίας μας. Καταστρέφουμε την ίδια τη ζωή μας, καταστρέφουμε το μέλλον μας.

Όσον αφορά τις δημοσιονομικές δαπάνες είμαστε ρητά αντίθετοι στην αλόγιστη αύξηση τους και αγωνιζόμαστε κατά της σπατάλης και των οικολογικά επιβλαβών κρατικών δαπανών.

2.2 Οικονομία

2.2.1 Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου

Στηρίζουμε το οικονομικό σύστημα μικτής οικονομίας με ταυτόχρονη έμφαση τόσο στην οικονομική ανάπτυξη αλλά και στην ενίσχυση μιας ανθρωποκεντρικής οικονομικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, με στόχο το ευρύτερο σύνολο της κοινωνίας. Ενθαρρύνουμε τη στήριξη του κράτους σε θέματα ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της επιχειρηματικότητας, πάντα σε συνδυασμό με τον αναγκαίο και συνεχή εποπτικό έλεγχο, για διασφάλιση υγιών συνθηκών ανταγωνισμού και αποφυγή καταστάσεων που οδηγούν σε αθέμιτες εμπορικές συνεννοήσεις και μονοπώλια.

Το μοντέλο που ακολουθούσε διαχρονικά η χώρα μας, στηριζόταν δυστυχώς σε συγκυρίες και όχι σε στρατηγικό προγραμματισμό, έχοντας ως κύριους οικονομικούς άξονες τους παραδοσιακούς τομείς του τουρισμού, των υπηρεσιών και των ακινήτων. Οι τομείς αυτοί θα αποτελούν βασικό μέρος της οικονομίας μας αλλά δεν μπορούν πλέον να καλύπτουν τις προκλήσεις που έχουμε να αντιμετωπίσουμε.

Είναι απαραίτητη η δημιουργία μιας πιο βιώσιμης, δημοκρατικής και δίκαιης οικονομικής κοινωνίας, με φορολογικά κίνητρα και προγράμματα για ενίσχυση και εκσυγχρονισμό των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Επιδιώκουμε ένταξη των νέων στην ιδιωτική πρωτοβουλία και στη δημιουργία επιχειρήσεων, διεύρυνση των προγραμμάτων γυναικείας επιχειρηματικότητας καθώς και βελτίωση των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα, αξιοποιώντας τεχνολογικά καινοτόμες πρακτικές, φιλικές προς το περιβάλλον, οι οποίες θα λαμβάνουν επίσης υπ' όψιν τις ιδιαιτερότητες και την παράδοση του τόπου μας. Εξίσου απαραίτητη η ενίσχυση προγραμμάτων για μετοίκιση και δραστηριοποίηση νέων στις αγροτικές και κτηνοτροφικές περιοχές.

Με αυτό τον τρόπο, η Κύπρος θα μπορεί να εγγυηθεί καλές συνθήκες εργασίας και αξιοπρεπή εργοδότηση, οικονομική βιωσιμότητα για μικρές επιχειρήσεις, κοινωνική ένταξη του εργασιακού δυναμικού χωρίς διακρίσεις, βελτιωμένη αντοχή σε οικονομικές κρίσεις και σταθερότητα. Θέλουμε να πετύχουμε αυτό τον στόχο σε συνεργασία με οικονομικούς παράγοντες, εργαζομένους, σωματεία και επιχειρήσεις, προκειμένου να προωθήσουμε την οικονομική ασφάλεια και τη δίκαιη κατανομή του παραγόμενου πλούτου.

Η Οικονομική ασφάλεια και δικαιοσύνη μπορεί να ενισχυθεί από τις δυνατότητες που προσφέρονται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω των Σχεδίων Κοινής Στρατηγικής Πολιτικής, του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Ταυτόχρονη επιδίωξη για περαιτέρω θωράκιση της

Πυλώνας 2: Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου

οικονομίας γενικότερα, αποτελούν οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις στο δημόσιο τομέα με σκοπό τη δημοσιονομική πειθαρχία. Η παραχώρηση των δίκαιων ωφελημάτων που απολαμβάνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι στους εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα αποτελεί μονόδρομο σε μία δίκαιη κοινωνία.

Ένα αυξανόμενο μέρος των Κυπρίων κινδυνεύει με φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Η νεοφιλελεύθερη απορρύθμιση έχει δημιουργήσει άπληστες χρηματοπιστωτικές αγορές, με αποτέλεσμα την παγκόσμια οικονομική κρίση.

Στον Τραπεζικό τομέα στοχεύουμε στο δίκαιο εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου που καθορίζει τις σχέσεις μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των δανειοληπτών, που θα εξισορροπεί στη διατήρηση ενός υγιούς τραπεζικού συστήματος αλλά και στην ανθρώπινη αντιμετώπιση όσων δικαιολογημένα βρίσκονται σήμερα σε αδυναμία αποπληρωμής.

Η αποδοχή και διόρθωση των κακών πρακτικών και στρεβλώσεων του παρελθόντος αποτελεί ύψιστη βάση για τη σωστή παροχή νέων πιστωτικών διευκολύνσεων αλλά και την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), πάντα κάτω από τον αυστηρότατο έλεγχο της Εποπτικής Αρχής, ενθαρρύνοντας έτσι την παροχή βιώσιμων αναδιαρθρώσεων έναντι των πλειστηριασμών.

Η πλήρης εναρμόνιση ειδικότερα με την οδηγία 93/13 ΕΟΚ για προστασία των καταναλωτών/δανειοληπτών, σε σχέση με τις καταχρηστικές ρήτρες και ο καθορισμός του νόμιμου ποσού οφειλής πριν την εφαρμογή της οποίας θεραπείας με γρήγορες και διαφανείς δικαστικές διαδικασίες, αποτελεί μονόδρομο.

Θέση μας αποτελεί επίσης η αποκατάσταση της αδικίας που έχουν υποστεί οι κουρεμένοι καταθέτες και οι κάτοχοι αξιογράφων με την ανάλογη και άμεση προικοδότηση του ταμείου αλληλεγγύης.

Η όποια φορολογική μεταρρύθμιση θα αντικαταστήσει το ισχύον φορολογικό σύστημα, επιβάλλεται να είναι φιλική στο επιχειρείν, κοινωνικά δίκαιη και περιβαλλοντικά σωστή. Η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή υπονομεύουν την οικονομία και το κράτος πρόνοιας. Η αδικία στη φορολόγηση οδηγεί σε ανισότητες και η κοινωνία μας διχάζεται όλο και περισσότερο. Η αυξανόμενη ανισότητα, η άκρατη δράση των μεγάλων συμφερόντων και η διαφθορά θέτουν τη δημοκρατία σε μεγάλο κίνδυνο.

Οι πιο αδύναμοι καταλήγουν να πληρώνουν το βαρύτερο τίμημα για την κάθε οικονομική κρίση. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι αυτή η αδικία αναμοχλεύει τον φόβο και τον θυμό. Παρόλο που συμεριζόμαστε αυτόν τον θυμό, θέλουμε να τον μετατρέψουμε σε ελπίδα και διεκδίκηση.

2.2.2 Εθνικός κατώτατος μισθός - σύνταξη - Ενίσχυση των δικαιωμάτων των εργαζομένων

Η εισαγωγή εθνικού κατώτατου μισθού αποτελεί ένα θετικό βήμα. Χρειάζεται ενίσχυση και επέκταση του θεσμού ώστε να καλύπτει όλο τον πληθυσμό και να διασφαλίζει την αξιοπρεπή διαβίωση. Πρέπει να υπάρξει νομοθετική κατοχύρωση και επέκταση των

Πυλώνας 2: Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου

συλλογικών συμβάσεων για κάθε κλάδο εργασίας στον τόπο μας. Διεκδικούμε την διασφάλιση της εργασιακής ισότητας, την κατάργηση των μισθών πείνας και της εργασιακής εκμετάλλευσης. Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο δεν πρέπει να πέσει θύμα των πολιτικών λιτότητας ούτε της απληστίας των επιχειρήσεων. Αντίθετα, πρέπει να ενισχυθεί ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα σε άδεια ανάπαυσης, ασθενείας, μητρότητας και στον καθορισμό μέγιστου αριθμού ωρών εργασίας ανά εβδομάδα.

Η πάταξη της παράνομης εργασίας και η μη καταβολή κοινωνικών ασφαλίσεων σε μισθωτούς πρέπει να καταπολεμηθεί και να τεθεί ως προτεραιότητα. Πρέπει να διασφαλιστεί ο κοινωνικός έλεγχος του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μέσω της ενίσχυσης της συμμετοχής αυτών που συνεισφέρουν στη διαχείριση του αποθεματικού του. Η κατάργηση του πέναλτι του 12% στις συντάξεις αποτελεί δίκαιο αίτημα της κοινωνίας.

Θέλουμε να ενισχύσουμε το δικαίωμα των εργαζομένων να συμμετέχουν ισότιμα στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Πρέπει να τεθεί εθνικός στόχος να αντιμετωπιστεί η παιδική φτώχεια μέσω τεκμηριωμένων προληπτικών πολιτικών έγκαιρης παρέμβασης σε θέσεις εργασίας με χαμηλές αμοιβές και τις άδικες εργασιακές πρακτικές. Θέλουμε να μειωθεί φορολογική επιβάρυνση της εργασίας και να κινηθούμε προς την φορολόγηση της ρύπανσης.

Η ποιότητα ζωής υποβαθμίζεται, ο κοινωνικός ιστός κινδυνεύει επειδή θυσιάζονται τα πάντα στο βωμό του κέρδους. Συνειδητά με τις σημερινές κοινωνικοοικονομικές πολιτικές που και το κράτος και μερικά κόμματα ενθαρρύνουν, οι εργαζόμενοι έχουν μετατραπεί σε μηχανές.

Παραμένουμε στοχοπροσηλωμένοι στην προσπάθεια για επαναφορά της αργίας της Κυριακής για επιχειρήσεις λιανικής πώλησης. Πιστεύουμε πως η κατάργηση της απαγόρευσης εργασίας της Κυριακής έχει επιφέρει ένα δυσανάλογο οικονομικό και κοινωνικό πλήγμα στις μικρές επιχειρήσεις του τόπου, ειδικά των οικογενειακών επιχειρήσεων.

2.2.3 Αειφόρος Τουριστική Ανάπτυξη

Η μεγάλη σημασία στον κλάδο του τουρισμού επιβάλλεται από τα οικονομικά δεδομένα, αλλά ο προσανατολισμός της οικονομικής πολιτικής στο μαζικό τουρισμό με αποκλειστικό στόχο τους ψηλούς αριθμούς επισκεπτών και κλινών χωρίς πραγματική ανάλυση του οφέλους που έχει η Κύπρος, οδήγησε σε κατασπατάληση των περιβαλλοντικών πόρων, υποσκάπτοντας τις προοπτικές ακόμα και για τον ίδιο τον τουρισμό. Η έμφαση στην παροχή φτηνών υπηρεσιών για αύξηση των αφίξεων και η αποτυχία εξασφάλισης ολόχρονου τουριστικού ρεύματος έχει καταστήσει τους εργαζόμενους στον ξενοδοχειακό και επισιτιστικό τομέα να εργάζονται εποχιακά και με εξευτελιστικά χαμηλούς μισθούς.

Επιβάλλεται άμεσα αλλαγή στρατηγικής και στροφή προς εκπόνηση νέας βιώσιμης στρατηγικής για τον τουρισμό, με την εστίαση σε αγροτουριστικά και οικοτουριστικά μοντέλα, εντός της οικιστικής ζώνης, στην επένδυση για προώθηση του χειμερινού τουρισμού, του αθλητικού, ιατρικού, συνεδριακού και πολιτιστικού τουρισμού. Πρέπει να

Πυλώνας 2: Οικονομική ανασυγκρότηση και δίκαιη κατανομή του πλούτου

διακοπούν οι χαριστικές επιδοτήσεις των ξενοδόχων. Η εμπειρία από την υγειονομική κρίση του 2020-2022 αλλά και το πολιτικό κλίμα (ασταθές και πολεμικό) στις χώρες της ευρύτερης περιοχής μας δεν επιτρέπουν επανάπαυση.

Αποτελεί προτεραιότητα η περιβαλλοντική αναβάθμιση της λειτουργίας των υφισταμένων τουριστικών μονάδων όσον αφορά θέματα εξοικονόμησης ενέργειας, εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού νερών, η διαχείριση των αποβλήτων, ελαχιστοποίηση της ηχορύπανσης και εγκατάσταση μονάδων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Στόχος μας η σωστή περιβαλλοντική διαχείριση, η αναβάθμιση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και η διαφύλαξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της Κύπρου.

Η διαχρονική πολιτική αλλεπάλληλων κυβερνήσεων που παραγνωρίζει τις σοβαρές περιβαλλοντικές και πολιτιστικές συνέπειες που το καθιερωμένο τουριστικό μοντέλο επιφέρει στον τόπο και τους εργαζόμενους στο νησί μας οδήγησε σε αλόγιστες επενδύσεις σε μη βιώσιμες αναπτύξεις γύρω από γήπεδα γκολφ ή αποκλειστικές μαρίνες ή ψηλά πολυώροφα κτίρια πλάι σε δημοφιλείς τουριστικές παραλίες.

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία**3.1 Προάσπιση της Δημοκρατίας**

Το Δημοκρατικό πολίτευμα αποτελεί τη μόνη μορφή διοίκησης που θέτει όλους τους πολίτες σε ίση βάση. Όλοι έχουμε θεωρητικά τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις, τις ίδιες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, στην υγεία και στην οικονομική δραστηριοποίηση. Η πραγματικότητα όμως είναι ότι παραμένουν εγγενείς ανισότητες στο κοινωνικό μας σύστημα και η συνύπαρξη προνομιούχων αλλά και εξαθλιωμένων πολιτών μοιάζουν αναπόφευκτες. Το Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών δεσμεύεται να παλέψει για μια χώρα που θα προσπαθεί ενεργά να εξαλείψει διακρίσεις και ανισότητες που εξαθλιώνουν συμπολίτες μας, που στερούν βασικές ευκαιρίες και δικαιώματα, που δημιουργούν εγγενείς διακρίσεις και άτυπες κάστες ανάμεσα μας.

Η φτωχοποίηση, η διαφθορά, η διαπλοκή, η άνοδος της ακροδεξιάς και η έλλειψη δικαιοσύνης έχουν απειλήσει ή ακόμη και καταστρέψει πολλά κοινωνικά, δημοκρατικά και οικονομικά επιτεύγματα, έχοντας σαν συνέπεια η ίδια η ιδέα της Δημοκρατίας να αμφισβητείται από μια αυξανόμενη αίσθηση απογοήτευσης, φόβου, ακόμα και θυμού. Η άκρα δεξιά και άλλες ακραίες πολιτικές τοποθετήσεις απειλούν το δημοκρατικό πολίτευμα και υποσκάπτουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η έλλειψη βασικού ηθικού κώδικα στον τρόπο λήψης αποφάσεων σε πολλαπλά επίπεδα και η απροκάλυπτη πλέον διαφθορά που επικρατεί σε όλες σχεδόν τις εκφάνσεις της δημόσιας ζωής αποτελούν πλέον την καθημερινότητα μας.

Δεν νοείται σε μια ευνομούμενη πολιτεία να βλέπουμε την ισοπέδωση και καταρράκωση του νομικού πλαισίου και του καλώς νοούμενου δημοσίου συμφέροντος. Θα συνεχίσουμε να παλεύουμε τη διαφθορά και τη διαπλοκή σε όλα τα επίπεδα εξουσίας που εμφανίζεται. Θα συνεχίσουμε να απαιτούμε σθεναρά την καταστολή και τιμωρία του ρουσφετιού, και να απαιτούμε την παραδειγματική και αποτρεπτική επιβολή ποινών. Για να μπορέσει όμως να υπάρξει καταπολέμηση του εγκλήματος και της διαφθοράς, θα πρέπει να υπάρξει τιμωρία.

Θα συνεχίσουμε να απαιτούμε διασφάλιση της λογοδοσίας όλων των επιπέδων εξουσίας, με επικέντρωση στους πολιτειακούς αξιωματούχους και υψηλόμισθους δημοσίου υπαλλήλους και πλήρη συμμόρφωση με τις υποδείξεις διεθνών οργανισμών όσον αφορά την ενίσχυση του κράτους δικαίου και των δομών καταπολέμησης διαφθοράς και χρηματισμού στον τόπο μας.

Θέλουμε να αναζωογονήσουμε την έννοια της Δημοκρατίας που έχει αποδυναμωθεί από τη δύναμη των ομάδων πίεσης των ιδιωτικών επιχειρήσεων, από τη στενή υπεράσπιση των μεγάλων συμφερόντων, από την εξουσία που παρέχεται στους τεχνοκράτες χωρίς δημοκρατικό έλεγχο, και από το επικίνδυνο παιχνίδι ισοπεδωτικής επίρριψης ευθυνών των λαϊκιστών. Προτείνουμε λοιπόν:

- ✓ Προώθηση της εφαρμογής μορφών οριζόντιας ψηφοφορίας

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

- ✓ Θεσμοθέτηση των δημοψηφισμάτων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για όλα τα σημαντικά θέματα.
- ✓ Μεταφορά σε εθνικό επίπεδο της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών (ECI), μέσω της οποίας οι πολίτες της Ε.Ε μπορούν να προσκαλέσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να προτείνει νομοθεσίες σε τομείς τους οποίους έχει αρμοδιότητα η Ε.Ε. να νομοθετεί
- ✓ Διασφάλιση του σεβασμού από όλες τις διοικητικές αρχές των αποφάσεων του Διοικητικού Δικαστηρίου και Ανώτατου Δικαστηρίου.
- ✓ Νομοθέτηση κώδικα δημόσιας διαβούλευσης/ακρόασης με βάση ευρωπαϊκά πρότυπα.
- ✓ Καθιέρωση Επιτρόπου του Πολίτη για τις τοπικές διοικήσεις και ψηφιακού συστήματος παρακολούθησης καταγγελιών πολιτών.
- ✓ Πλήρης εφαρμογή της Σύμβασης του Aarhus (που διασφαλίζει την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα).
- ✓ Να αναγνωριστεί το έννομο συμφέρον των μη κυβερνητικών οργανώσεων, να προσφεύγουν στην δικαιοσύνη για θέματα τα οποία άπτονται του τομέα δραστηριοτήτων τους (σύμφωνα με το καταστατικό τους).
- ✓ Προώθηση της αλληλεγγύης και μέσω ενίσχυσης συμπολιτών μας. Δίκαιη κατανομή των κοινωνικών παροχών στα άτομα που δυσπραγούν.
- ✓ Καταγγελία και καταδίκη της ρητορικής μίσους σε συγκεντρώσεις και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- ✓ Κατάργηση των προνομίων των πρώην αξιωματούχων και των συζύγων τους (λιμουζίνα, οδηγός, γραμματέας).
- ✓ Κατάργηση των φρουρών των πολιτικών και φορολόγηση όλων των επιδομάτων των αξιωματούχων και αφαίρεση τους από τον υπολογισμό της σύνταξης.
- ✓ Κατάργηση των πολλαπλών συντάξεων αξιωματούχων και της σύνταξης των αξιωματούχων από το 60ο έτος.

3.2 Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προάσπιση των αδυνάτων

3.2.1 Ισότητα

3.2.1.1 Ισότητα των φύλων

Η ισότητα των φύλων αποτελεί θεμελιώδη αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπάρχει παρόλα αυτά ένα τεράστιο χάσμα μεταξύ της αναγνώρισης του δικαιώματος, της νομικής προόδου που έχει επιτευχθεί και της εφαρμογής του. Υποστηρίζουμε μια διπλή προσέγγιση για την προώθηση της ισότητας των φύλων και της χειραφέτησης των γυναικών: την ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας των δύο φύλων και υιοθέτηση σαφών και δεσμευτικών στόχων, προκειμένου να επιτευχθεί η ισότητα σε όλα τα επίπεδα. Να αγωνιστούμε για να σταματήσει η εκμετάλλευση που υφίστανται σήμερα οι εργαζόμενοι, άνδρες και γυναίκες. Πρέπει να εφαρμοστεί στην πράξη η αρχή της «**Ισης**

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

αμοιβής για ίση εργασία», καθώς και η ίση εκπροσώπηση των γυναικών σε όλα τα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Η πολιτεία θα πρέπει να καταπολεμήσει την έμφυλη βία, όπως προβλέπεται στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Η Κύπρος έχει υπογράψει και επικυρώσει την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και την Σύμβαση του Πεκίνου αλλά δεν έχει προχωρήσει στην υλοποίηση όλων των δεσμεύσεων της. Είμαστε αποφασισμένοι να διασφαλίσουμε ίσες αμοιβές για ίση εργασία και μεγαλύτερη ισορροπία των φύλων στη σύνθεση των δομών διοίκησης.

Η ρύθμιση των ολοήμερων σχολείων, των κέντρων αξιοπρεπούς φιλοξενίας των ηλικιωμένων, η κατάργηση στερεοτύπων μέσω της παιδείας, η πρόληψη στον τομέα των γυναικοκτονιών, της έμφυλης βίας αλλά και η ανάδειξη των γυναικών σε κέντρα λήψεως αποφάσεων, είναι τομείς που θεωρούμε ότι πρέπει να ρυθμιστούν στην πορεία για επίτευξη της ισότητας

Θέλουμε την αποτελεσματική μέριμνα για τις κακοποιημένες γυναίκες, που χρειάζεται να διαμένουν σε δομές παροχής βοήθειας και προστασίας. Η λήξη της περιόδου φιλοξενίας, να συνοδεύεται από άμεση μέριμνα για άμεση κοινωνική βοήθεια (πχ χώρος διαμονής, ενοίκιο, φαγητό), ιδιαίτερα όταν υπάρχουν και παιδιά.

Θέλουμε περισσότερη δημοκρατία των φύλων. Στηρίζουμε την ίση συμμετοχή γυναικών στο υπουργικό συμβούλιο και στα διοικητικά συμβούλια των ημικρατικών οργανισμών.

Ταυτόχρονα και παράλληλα με τους αγώνες για αποκατάσταση της αδικίας που υπάρχει ανάμεσα στα φύλα, δεν πρέπει να υποβαθμίζεται και ο αγώνας για δικαιότερη κοινωνία και ισονομία ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους, και όχι σε διαχωρισμό σε προνομιούχους και μη πολίτες

Τασσόμαστε υπέρ της αναδρομικής ισότητας των φύλων όσο αφορά στα δικαιώματα μετά τον θάνατο ενός εκ των δύο συζύγων.

3.2.1.2 Κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα

Κινητοποιούμε κάτω από τη σημαία της κλιματικής και της κοινωνικής δικαιοσύνης ενάντια στον κοινωνικό αποκλεισμό, της βιωσιμότητας αντί της λιτότητας. Θέλουμε να αγωνιστούμε κατά της ανεργίας των νέων, κατά της έλλειψης στέγης, ενάντια στη φτώχεια και την απελπισία. Βλέπουμε πως η ατομική χειραφέτηση, η ελευθερία και τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, βρίσκονται υπό απειλή. Είμαστε ενάντια στην ιδιωτική και κρατικά οργανωμένη μαζική παρακολούθηση και τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων ομάδων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

Δεν ανεχόμαστε την διάκριση για οποιοδήποτε λόγο ή χαρακτηριστικό, όπως τη φυλή, το φύλο, το χρώμα, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, τα γενετικά χαρακτηριστικά, την γλώσσα, την θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την πολιτική ή την διαφορετική άποψη, την συμμετοχή σε εθνική μειονότητα, την ιδιοκτησία, την γέννηση, την αναπηρία, την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την γενετήσια ταυτότητα, με οποιοδήποτε πρόσχημα.

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

Επίσης, θέλουμε όλες οι πολιτικές και οι υπηρεσίες να αναγνωρίσουν την πραγματική πολυμορφία της κυπριακής κοινωνίας και να καταπολεμούν και να προλαμβάνουν όλες τις μορφές διάκρισης και βίας.

Δεδομένου ότι ενεργή πολιτότητα στη Δημοκρατία είναι η ικανότητα του πολίτη να συμμετέχει ενεργά και άμεσα στη δημόσια ζωή και να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της κοινωνίας, θα συνεχίσουμε να προβαίνουμε σε δράσεις προς τη κατεύθυνση αυτή και να ζητούμε από το κράτος να προσαρμόσει κατάλληλα τα προγράμματα του εκπαιδευτικού συστήματος.

Υπερασπιζόμαστε την αρχή της επικουρικότητας ούτως ώστε οι αποφάσεις να λαμβάνονται στο πιο κοντινό στον πολίτη επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο υποστηρίζουμε την ενίσχυση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Κύπρο

Αγωνιζόμαστε για την αντιμετώπιση του ηλικιακού ρατσισμού και των οποιωνδήποτε εμποδίων τίθεται για την συμμετοχή των ατόμων της τρίτης ηλικίας στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας.

Αγωνιζόμαστε ενάντια στην έμφυλη βία και ιδιαίτερα ενάντια στη βία κατά των γυναικών που σε αρκετές περιπτώσεις καταλήγουν σε γυναικοκτονίες.

Μια ανανεωμένη Στρατηγική Ισότητας LGBTQIA+ θα πρέπει να διασφαλίσει ότι τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα προστατεύονται βάσει του νομικού πλαισίου, κλείνοντας τα νομοθετικά κενά στους τομείς της απαγόρευσης των διακρίσεων και των εγκλημάτων μίσους.

Υποστηρίζουμε την παροχή δικαιωμάτων ψήφου στις δημοτικές εκλογές σε μόνιμους, νόμιμους, ξένους κατοίκους της Κύπρου που πληρώνουν φόρους και θα πρέπει να έχουν λόγο στις τοπικές αποφάσεις δαπανών. Μια τέτοια πολιτική προσθέτει προοπτικές και κινητοποιημένους ψηφοφόρους στις τοπικές εκλογές και βοηθά στην ουσιαστικότερη και ενεργή ένταξή τους στην κυπριακή κοινωνία.

3.3 Προάσπιση του δικαιώματος ασύλου και θέσπιση νομικών και ασφαλών διαύλων μετανάστευσης

3.3.1 Πολιτικό άσυλο

Ως χώρα που έχει ζήσει την προσφυγιά, είμαστε σε θέση να αντιληφθούμε πλήρως την ανάγκη για προστασία των προσφύγων και την ανάγκη δημιουργίας υποδομών για ανθρωπίνη υποδοχή τους. Το δικαίωμα αίτησης για άσυλο για εμάς είναι αδιαπραγμάτευτο. Θέλουμε η πολιτική ασύλου να βασίζεται στην αλληλεγγύη, στην ανθρωπιά και σε μια ομαλή διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το δίκαιο επιμερισμό της ευθύνης μεταξύ των κρατών μελών και τη θέσπιση νέας ευρωπαϊκής αποστολής θαλάσσιων διασώσεων. Δεν θα πρέπει ποτέ να ποινικοποιείται η προσφορά βοήθειας στους μετανάστες. Οι άνθρωποι δεν θα πρέπει να φυλακίζονται επειδή ζητούν άσυλο.

Θα πρέπει να αξιοποιηθεί η ενισχυμένη εντολή για την Frontex του 2019 όπως αυτή περιγράφεται στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

Κοινοβουλίου ημερομηνίας 2/06/2021, για την ίδρυση του μόνιμου σώματος της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για μια αποτελεσματική πολιτική επιστροφής της ΕΕ για την επιτήρηση των θαλάσσιων συνόρων της Κύπρου. Η Κύπρος θα μπορούσε να συμπεριληφθεί (έστω και ως μερικώς συμβαλλόμενο μέρος της συνθήκης του Σέγκεν) στις γενικότερες συμφωνίες επιστροφής μεταξύ ΕΕ και Τρίτων χωρών.

Η Υπηρεσία Ασύλου όσο και η δικαστική εξουσία πρέπει να διαθέτουν επαρκές προσωπικό, για να μπορούν να διαχειρίζονται τάχιστα τις αιτήσεις ασύλου και τις ιεραρχικές προσφυγές εναντίον απορριπτικών αποφάσεων και να μην τυγχάνει εκμετάλλευσης το δικαίωμα σε άσυλο από οικονομικούς μετανάστες. Οι αιτητές ασύλου, που έχουν δικαίωμα στην προστασία της Κυπριακής Δημοκρατίας, πρέπει να εντάσσονται το συντομότερο και όσο ομαλά γίνεται στην κυπριακή κοινωνία και οικονομία. Προς αυτό το σκοπό πρέπει να αναβαθμιστούν άμεσα οι δομές φιλοξενίας, κοινωνικής ενσωμάτωσης και προετοιμασίας για ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα των ανηλίκων. Θα πρέπει να γίνεται έλεγχος των συνθηκών διαμονής σε κατάλληλα υποστατικά και αποφυγή δημιουργίας συνθηκών περιοχών γκέτο.

Αν και η διαδικασία ασύλου δεν πρέπει να αποτελεί όχημα για απόκτηση νόμιμης εργασίας στο νησί, είναι προς όφελος της Κυπριακής Οικονομίας και του κράτους πρόνοιας να αποκτούν όσο το δυνατό πιο άμεση πρόσβαση στην αγορά εργασίας οι αιτητές ασύλου και άτομα που θα αποκτούν άσυλο ή δικαίωμα σε μερική προστασία, ώστε να αποφεύγεται η διόγκωση κοινωνικών προβλημάτων.

Η πολιτική αστάθεια, η κατασταλτική πολιτική και οι επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή προκαλούν εκατομμύρια προσφύγων. Οι περιβαλλοντικοί πρόσφυγες από την Αφρική εκτιμάται ότι θα ξεπεράσουν τα εκατό (100) εκατομμύρια στα επόμενα χρόνια. Απαιτείται η εφαρμογή ενός πανευρωπαϊκού σχεδίου με στόχο την ενδυνάμωση των προσπαθειών στήριξης άλλων κρατών και εθνικών ομάδων που παλεύουν για ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών τους. Για να παραμείνει ο κόσμος στους τόπους του θα πρέπει να του δοθεί η ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο. Να νιώσει ότι υπάρχει ασφαλής προοπτική και μέλλον Προτείνουμε:

1. Την διακοπή συνεργασίας με αντιδημοκρατικά, απολυταρχικά και στρατιωτικά καθεστώτα στις χώρες αυτές.
2. Τον τερματισμό των αποικιοκρατικών αντιλήψεων και πολιτικών που ακόμη παρατηρούνται σε ευρωπαϊκές χώρες.
3. Άμεσα, να εκπονηθεί σχέδιο με επαρκή και ελεγχόμενη χρηματοδότηση των εθελοντικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στις χώρες αυτές.
4. Να σταλεί κόσμος για να βοηθήσει στο στήσιμο κρίσιμων υποδομών, να παρέχει ανακούφιση (γιατροί, φάρμακα), και επιστημονικό προσωπικό για να γίνει ένας μακροπρόθεσμος και φιλόδοξος σχεδιασμός αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών.
5. Ταυτόχρονα θα πρέπει να στηριχτούν δημοκρατικές διοικήσεις και να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα στήριξης του πληθυσμού με το φτιάξιμο υποδομών σε βάθος πολλών ετών.

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

---

6. Να δίνονται πολυάριθμες υποτροφίες σε φοιτητές και φοιτήτριες για να σπουδάσουν στην Ευρώπη με την συμφωνία να επιστρέψουν στις χώρες τους για να προσφέρουν στις καλύτερες ημέρες (γιατροί βασικών ειδικοτήτων στην αρχή, μαίες, νοσηλευτές, μηχανικοί, δασολόγοι, γεωπόνοι δάσκλαλοι κλπ).
7. Εκπόνηση σχεδίου για τη δημιουργία των υποδομών που θα δέχονται τους αυριανούς επιστήμονες.

3.3.2 Φοιτητές από τρίτες χώρες

Οι διαδικασίες για προσέλκυση ξένων φοιτητών από τρίτες χώρες και οι κανόνες εισδοχής τους στην Κύπρο για εγγραφή και παρακολούθηση προγραμμάτων σπουδών σε οργανισμούς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να βρίσκονται υπό διαρκή παρακολούθηση ώστε να εξασφαλίζεται ότι είναι πλήρως ενημερωμένοι για τις συνθήκες πιθανής εργοδότησης τους στα πλαίσια της φοιτητικής τους βίζας. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν πρέπει να λειτουργεί ως να είναι η πίσω πόρτα για πρόσβαση στην αγορά εργασίας στο νησί.

3.3.3 Εργαζόμενοι από τρίτες χώρες – Παράνομα Εργαζόμενοι

Οι εργαζόμενοι από τρίτες χώρες στην Κύπρο πρέπει να λαμβάνουν πακέτο ενημέρωσης των δικαιωμάτων τους και των υποχρεώσεων τους με βάση την αντίστοιχη συλλογική σύμβαση που αφορά την εργοδότησή τους, ή/και την κείμενη νομοθεσία, ώστε να μην τυγχάνουν εργασιακής εκμετάλλευσης. Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας πρέπει πρωτίστως και παραδειγματικά να τιμωρεί τους εργοδότες που απασχολούν παράνομα προσωπικό. Πρέπει να προωθηθούν διακρατικές συμφωνίες για εξασφάλιση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων τους.

Πρέπει να αναθεωρηθούν οι διαδικασίες εργοδότησης ατόμων από τρίτες χώρες, ώστε να μπορούν να πληρώνονται θέσεις εργασίας με ευελιξία και σε σύντομο χρονικό διάστημα. Η αποτυχία του σημερινού συστήματος έχει ως αποτέλεσμα την απαίτηση εργοδοτών να απασχολούν αιτητές ασύλου με συνοπτικές διαδικασίες ώστε να πληρώνουν άμεσα κενές θέσεις που προκύπτουν σε ειδικευμένους τομείς της οικονομίας μας. Η στρέβλωση αυτή προκαλεί και την προσέλκυση οικονομικών μεταναστών που χρησιμοποιούν τις αιτήσεις ασύλου για να εξασφαλίσουν εργοδότηση και ένα καλύτερο μέλλον, με όλες τις αρνητικές συνέπειες τόσο για το ταμείο κοινωνικών ασφαλίσεων και κράτος πρόνοιας, όσο και για την ίδια την αγορά εργασίας και το επίπεδο μισθών που προσφέρονται στους εργαζόμενους. Το κράτος μας οφείλει να αντιμετωπίζει όλους τους εργαζόμενους στην χώρα μας με τον ίδιο τρόπο, εξασφαλίζοντας θεσμοθετημένα, κατώτατο μισθό για όλα τα επαγγέλματα και καταπολεμώντας αποτελεσματικά την αδήλωτη εργασία και την εκμετάλλευση του προσωπικού.

3.4 Κράτος Δικαίου

3.4.1 Μεταρρύθμιση Κράτους Δικαίου και εκσυγχρονισμός της Δικαιοσύνης

Η μεταρρύθμιση του συστήματος απόδοσης δικαίου στον τόπο μας αποτελεί μεγάλη ανάγκη, είτε αφορά το δικαστικό μας σύστημα ή το νομικό πλαίσιο που το διέπει.

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

Αποτελεί αδήριτη ανάγκη η επίσπευση της απόδοσης δικαιοσύνης, η εισαγωγή θεσμών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και η καταπολέμηση του φαινομένου δεκασμού των εμπλεκόμενων παραγόντων. Η καθυστέρηση στην προώθηση της αποτελεσματικής δικαστικής μεταρρύθμισης και στην αναβάθμιση των ανθρώπινων πόρων και υποδομών της είναι εγκληματική και ύποπτη. Επιπλέον, υπάρχει η ανάγκη διασφάλισης της εφαρμογής των δικαστικών αποφάσεων και η εισαγωγή νομικού πλαισίου που να επιτρέπει στο Ανώτατο Δικαστήριο να επιβάλλει ποινές για τη μη εφαρμογή τους.

Πρώτιστος σκοπός είναι η επιτάχυνση της εκδίκασης υποθέσεων που τίθενται ενώπιον δικαστηρίων σε οποιοδήποτε επίπεδο. Είναι αδιανόητο να προωθούνται νομοθετικές ρυθμίσεις που να παραβιάζουν το δικαίωμα του κάθε πολίτη να αιτείται την απόδοση δικαιοσύνης επειδή παίρνει υπερβολικό χρόνο να εκδικαστούν! Έχουν γίνει πολλές μελέτες για το θέμα, αλλά είναι καιρός να εφαρμοστούν επιτέλους καλύτερες πρακτικές και να γίνουν οι αναγκαίες επενδύσεις σε ανθρώπινους πόρους και κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή ώστε να αποδίδεται γρήγορη και αντικειμενική δικαιοσύνη από τα κυπριακά δικαστήρια. Πρέπει να μεταρρυθμίσει το δικαστικό μας σύστημα και να ενταθεί η διαδικασία καταπολέμησης της διαφθοράς.

Εισηγούμαστε όπως θεσμοθετηθούν νέες διαδικασίες που θα επισπεύσουν την απόδοση δικαιοσύνης. Θα πρέπει να τροποποιηθούν οι διαδικαστικοί θεσμοί με σκοπό την απλοποίηση των διαδικασιών ενώπιον των δικαστηρίων. Η υλοποίηση των ψηφιοποιημένων διαδικασιών θα πρέπει να γίνεται αποτελεσματικά για την μεγιστοποίηση της απόδοσης του συστήματος. Θα πρέπει να διοριστούν περαιτέρω ανώτεροι επαρχιακοί δικαστές και πρόεδροι, στο πλαίσιο του υφισταμένου συστήματος.

3.4.2 Ενοποίηση νομοθεσιών και απλοποίηση νομοθετικών ρυθμίσεων

Το σημερινό νομοθετικό πλαίσιο είναι δαιδαλώδες, με μια πλειάδα νομοθετικών ρυθμίσεων, κανονισμών, διαταγμάτων και εντολών να αλληλοεπηρεάζονται, χωρίς να υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα ως προς το πως εφαρμόζονται οι νόμοι. Είναι απαράδεκτο δε που δεν υπάρχει επίσημα αναρτημένο το νομοθετικό πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας σε επίσημη ιστοσελίδα του κράτους, ούτε είναι διαθέσιμοι ενοποιημένοι κανονισμοί ακόμη και σε ιδιωτικές πλατφόρμες που αναρτούν το νομοθετικό πλαίσιο του τόπου. Η δε ύπαρξη νομοθεσιών που υπάρχουν επίσημα μόνο στην αγγλική γλώσσα, γιατί μας έχουν κληροδοτηθεί από την εποχή της αποικιοκρατίας και δεν έχουν τύχει επεξεργασίας από τότε, είναι εξαιρετικά λυπηρή. Υπάρχει και η ανάγκη για ανάρτηση και του νομικού πλαισίου που αφορά διεθνείς συμβάσεις που έχουν επικυρωθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία και δεσμεύουν το νομικό μας πλαίσιο, αφού θεωρούνται υπεράνω ακόμη και του Συντάγματος.

3.4.2.2 Δικαιοσύνη για όλους (χαμηλές εισοδηματικές τάξεις)

Οι πολίτες πρέπει να έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Δεν μπορεί η οικονομική κατάσταση του κάθε πολίτη να αποτελεί εμπόδιο στην απόδοση δικαιοσύνης. Τα υπέρογκα ποσά που προκύπτουν από δικηγορικά έξοδα, που διογκώνονται με κάθε αναβολή δίκης και τακτική καθυστέρησης που χρησιμοποιούν δικηγόροι για όφελος του πελάτη τους, αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα για πολλούς που δεν επιζητούν πλέον

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

καν δικαιοσύνη. Πρέπει να εξασφαλιστεί καλύτερη και πιο γρήγορη πρόσβαση στην δικαστική αρωγή και πρέπει να επιδιωχθεί διεύρυνση του δικαιώματος αυτού. Ειδικά όσον αφορά την υπεράσπιση των δικαιωμάτων ανηλίκων και θυμάτων βίας, πρέπει να υπάρξει άμεση πρόσβαση σε νομική αρωγή ακόμη και σε αστικής φύσης υποθέσεις που έμμεσα επηρεάζουν την προστασία και την ασφάλεια των ανηλίκων και των θυμάτων βίας στον τόπο μας.

3.4.2.3 Αναβάθμιση Αστυνομικής Δύναμης

Η Αστυνομία Κύπρου έχει σημαντικό ρόλο στην απόδοση δικαιοσύνης στον τόπο μας. Το προσωπικό της Αστυνομίας θα πρέπει να διαθέτει όλα τα απαιτούμενα εφόδια για να μπορούν να αποδίδουν τα μέλη της δύναμης στον μέγιστο βαθμό. Η κρίσιμη μείωση στον ενεργών αστυνομικών, η απασχόληση τους με μη αστυνομικά καθήκοντα και ο υπερβολικός αριθμός αστυνομικών που έχουν καθήκοντα φύλαξης πολιτειακών αξιωματούχων είναι θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα. Παράλληλα υπάρχει η ανάγκη αναβάθμισης της αστυνομικής ακαδημίας και η εξασφάλιση της δια βίου μάθησης, ώστε να ενημερώνονται όλα τα μέλη για νομοθετικές αλλαγές και νομολογία που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο καλούνται να ασκήσουν τα καθήκοντά τους. Η δε ανάγκη εισαγωγής πρωτοκόλλων για ομοιόμορφη μεταχείριση περιστατικών που τίθενται ενώπιόν τους θα βοηθήσει στην αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρονται σε όλες τις επαρχίες, τόσο σε αστικές όσο και μη αστικές περιοχές.

Η Ανεξάρτητη Αρχή Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων κατά της Αστυνομίας μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πυλώνα για την εξασφάλιση της ποιοτικής αναβάθμισης της αστυνομικής δύναμης. Χρειάζεται όμως να ενισχυθεί με προσωπικό και ανακριτές για να μπορεί να ανταποκρίνεται τάχιστα στα παράπονα που τίθενται ενώπιόν της και να καταπολεμά το αίσθημα της μη απόδοσης δικαιοσύνης στους απλούς πολίτες.

3.5 Καταπολέμηση της Διαφθοράς και της Διαπλοκής

Βασική προϋπόθεση για την καταπολέμηση της διαφθοράς είναι η πολιτική βούληση, η οποία μέχρι σήμερα δεν ήταν σαφής και συγκεκριμένη. Για την καταπολέμηση της διαφθοράς απαιτούνται συντονισμένες και ολοκληρωμένες δράσεις τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα μέσα από το τρίπτυχο: **Πρόληψη – Διαφάνεια – Έλεγχος**.

Η επίτευξη ορατών και άμεσων αποτελεσμάτων προϋποθέτει:

- ✓ τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των θεσμών,
- ✓ την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης και της δημόσιας λογοδοσίας,
- ✓ τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της σαφήνειας της νομοθεσίας,
- ✓ την ενθάρρυνση της ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης των συναλλαγών για περιορισμό της προσωπικής επαφής και,
- ✓ την εντατικοποίηση των ελέγχων συμμόρφωσης.

Ορισμένες από τις εισηγήσεις μας είναι:

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

---

1. Άμεση ενίσχυση της Αρχής κατά της Διαφθοράς με προσωπικό και απόδοση ανακριτικών εξουσιών στα μέλη της.
2. Πλήρης συμμόρφωση με τις συστάσεις της Ομάδας Κρατών κατά της Διαφθοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης (GRECO) και των εκθέσεων της Κομισιόν για το κράτος δικαίου εντός σύντομων χρονοδιαγραμμάτων.
3. Ενίσχυση και πλήρης ανεξαρτητοποίηση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας και παρακολούθηση της υλοποίησης των συστάσεων της.
4. Ενίσχυση και αναμόρφωση των υφιστάμενων δομών του Εσωτερικού Ελέγχου για τη διοικητική και λειτουργική αυτοτέλεια του.
5. Άμεση αναδιάρθρωση των Μονάδων Ελέγχου σε κάθε οργανισμό δημόσιου και ευρύτερου δημοσίου τομέα, ώστε να στελεχώνεται με επαρκές προσωπικό που να λογοδοτεί απευθείας στον Επίτροπο Εσωτερικού Ελέγχου και όχι στον εκάστοτε προϊστάμενο του κάθε θεσμού.
6. Επέκταση της ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης των διοικητικών διαδικασιών, για ελαχιστοποίηση της προσωπικής επαφής δημόσιων λειτουργών με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη των πληροφοριακών συστημάτων σε όλες τις Κρατικές και Ημικρατικές Υπηρεσίες καθώς και τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμους, Κοινότητες), και τη διασύνδεση τους για την ανταλλαγή πληροφοριών.
7. Να τιμωρούνται παραδειγματικά οι πράξεις διαφθοράς όπως η δωροδοκία, ο επηρεασμός της διαδικασίας λήψης απόφασης, ο εκβιασμός, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, η εύνοια, ο νεποτισμός και πολλά άλλα.
8. Να υπάρχει διαδικασία για ανάκτηση από το κράτος χρημάτων ή/και περιουσίας. Να κατατίθενται σε ειδικό ταμείο πάταξης της διαφθοράς τα παράνομα κέρδη που προκύπτουν και να εξασφαλιστεί η δήμευση περιουσιών που έχουν αποκτηθεί μέσω τέτοιων πράξεων. Να συναφθούν διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ κρατών ώστε να εξασφαλίζεται η συνεργασία τους για παράνομα κέρδη που έχουν εξαχθεί στο εξωτερικό.
9. Αναθεώρηση και ισχυροποίηση του θεσμικού πλαισίου που αφορά την ασφαλή διαχείριση καταγγελιών και την πλήρη προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος (whistleblowing). Να εφαρμόζεται δηλαδή διαδικασία με την οποία να μπορεί κάποιος να κάνει καταγγελία για διαφθορά, στην οποία να περιλαμβάνονται πρόνοιες για προστασία αυτού που καταγγέλλεται (γιατί μπορεί να είναι κακόβουλη η καταγγελία), προστασία αυτού που κάνει την καταγγελία από αντίποινα τώρα και μετά. Παράλληλα πρέπει να γίνει προώθηση δράσεων απενοχοποίησης της υποβολής καταγγελιών και ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης των πολιτών.
10. Ενίσχυση της Υποδιεύθυνσης Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, ως αυτοτελούς Μονάδας, κατάλληλα στελεχωμένης με το αναγκαίο προσωπικό (αστυνομικό και επιστημονικό), άρτια εκπαιδευμένο και, εξοπλισμένη με τα απαραίτητα υλικοτεχνικά

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

μέσα. Η Μονάδα αυτή θα αναλαμβάνει τη διερεύνηση όλων των υποθέσεων που αφορούν οικονομικό έγκλημα και θα τις διεκπεραιώνει σε σύντομο χρονικό διάστημα όντας επαρκώς στελεχωμένη

11. Εκπαίδευση δημόσιων λειτουργών στην τεχνογνωσία εντοπισμού πρακτικών διαφθοράς και ενημέρωσης τους ως προς τα μέσα και τις διαδικασίες που έχουν στη διάθεσή τους.
12. Πλήρης διαφάνεια και βελτίωση της νομοθεσίας για έλεγχο της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων και προεκλογικών εκστρατειών.
13. Εφαρμογή του προτύπου ISO 37001 (Anti-Bribery Management System) σε υπηρεσίες όπου διαχειρίζονται μεγάλα συμβόλαια. Το πρότυπο αυτό στοχεύει να βοηθά εταιρείες και υπηρεσίες να εφαρμόζουν μέτρα που να τις προστατεύουν και εισάγει κουλτούρα ηθικής και ειλικρίνειας και αυξάνει την εμπιστοσύνη.
14. Να βελτιωθεί η πληροφόρηση του κοινού πάνω σε όλα τα θέματα που τον ενδιαφέρουν και το δικαίωμα του να βλέπει αρχεία και πληροφορίες των δημοσίων αρχών. Ψηφίστηκε σχετικός νόμος αλλά παρατηρείται καθυστέρηση στην εφαρμογή του. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια θα μπορούσαμε π.χ. να βλέπαμε με ποια δικαιολογία καταλήγουν συμβόλαια σε ορισμένους ή γιατί εγκρίθηκαν επεκτάσεις συμβολαίων και οι πληρωμές που γίνονται.
15. Εισαγωγή πρακτικών διαφάνειας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων μέσω δημόσιων διαβουλεύσεων με σωστά πρακτικά που αντανακλούν τις απόψεις που εκφράστηκαν από όλες τις πλευρές. Το Κίνημα μας έχει καταθέσει εδώ και χρόνια πρόταση νόμου που ρυθμίζει τη διαδικασία των Διαβουλεύσεων αλλά έκτοτε μπήκε μόνο μία φορά για συζήτηση.
16. Ριζική καταστολή του ρουσφετιού και της διαπλοκής που υποσκάπτουν την εξέλιξη της κοινωνίας μέσω της εφαρμογής της νομοθετικής ρύθμισης με στόχο την απαγόρευση της άσκησης ρουσφετιού από άτομα, οργανώσεις ή πολιτικά κόμματα και ανάλογη επιβολή ποινής.
17. Θέσπιση θεσμοθετημένων και απλοποιημένων διαδικασιών /μηχανισμών άμεσης/ ταχείας πρόσβασης σε τραπεζικούς λογαριασμούς και σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές καθώς και σε τηλεφωνικά δεδομένα υπόπτων.
18. Παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη ολοκληρωμένης πολιτικής κατά της Διαφθοράς και της δωροδοκίας και σχετικού κώδικα δεοντολογίας στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.
19. Θέσπιση / βελτίωση του Κώδικα Δεοντολογίας για τους Υπουργούς, Βουλευτές, Δικαστές, Αξιωματούχους και σύσταση ανεξάρτητου μηχανισμού ελέγχου τήρησης του με πρόνοιες/ επιπτώσεις σε περίπτωση παραβίασης του.

Πυλώνας 3: Χρηστή διοίκηση για μια δίκαιη κοινωνία

---

20. Προώθηση της νομοθεσίας για την ευθύνη υπουργών και άλλων αξιωματούχων, περιορισμός ασυλίας βουλευτών και πραγματικός έλεγχος προέλευσης περιουσίας (πόθεν έσχες).
21. Κατάργηση όλων των προνοιών σε νόμους και κανονισμούς που δίνουν διακριτική ευχέρεια στους Διευθυντές Τμημάτων (π.χ., πολεοδομίας) να δίνουν χαλαρώσεις.
22. Κατάργηση του όποιου δικαιώματος του Υπουργικού Συμβουλίου να ανατρέπει πρόνοιες Τοπικών Σχεδίων ή/και επιστημονικά πορίσματα των αρμοδίων Υπηρεσιών.

ΕΓΚΡΙΜΕΝΟ

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης**Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης****4.1 Επένδυση στους νέους μας**

Οι νέοι είναι αυτοί που χτίζουν το μέλλον. Τους χρωστάμε τις καλύτερες δυνατές συνθήκες για να πετύχουν, καθώς και το δικαίωμα να κάνουν τις δικές τους επιλογές. Για τον λόγο αυτό, οι νέοι και οι νέες πρέπει να έχουν δικαίωμα σε οικονομικά προσιτή ανώτερη εκπαίδευση, καλές συνθήκες κατάρτισης και πρόσβαση σε καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Επομένως, πιστεύουμε στην εκπαίδευση που επικεντρώνεται στην κριτική σκέψη, τις επιχειρηματικές και ήπιες δεξιότητες, την ευελιξία και τη συστηματική και διεπιστημονική σκέψη, που ταιριάζει με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Πρωθούμε:

- ✓ Νομοθεσίες που να ευνοούν την πρόσβαση και τις ίσες ευκαιρίες των νέων.
- ✓ Ενίσχυση των κρατικών χορηγιών για τις οργανώσεις νεολαίας, ώστε να μπορούν να λειτουργούν αυτόνομα.
- ✓ Αυτόματη εγγραφή ψηφοφόρων στους εκλογικούς καταλόγους.
- ✓ Την ανάπτυξη και προώθηση προγραμμάτων αγωγής του πολίτη σε σχολεία και κοινότητες.
- ✓ Χρήση νέων τεχνολογιών και ψηφιακών μέσων για εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που αφορούν τις πολιτικές διαδικασίες και ζητήματα.
- ✓ Ενίσχυση των δημοτικών συμβουλίων νεολαίας.
- ✓ Στεγαστικά Σχέδια που να ευνοούν τα νεαρά άτομα. Θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για το δικαίωμα των νέων να ζουν με πλήρη ανεξαρτησία.

4.2 Επένδυση στην τρίτη ηλικία

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα άτομα τρίτης ηλικίας σήμερα ποικίλουν και αγγίζουν, πέραν από τα οικονομικά ζητήματα, θέματα όπως η μετακίνηση, η μοναξιά και οι δυσκολίες διαβίωσης. Δυστυχώς, οι ηλικιωμένοι αποκλείονται σε μεγάλο βαθμό από την κοινωνία.

Η πολιτεία αδυνατεί να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της για ισότιμη και αξιοπρεπή διαβίωση όλων των πολιτών, εγκαταλείποντας τους ηλικιωμένους μας στο περιθώριο. Προτείνουμε τη δημιουργία κέντρων υποστήριξης και δημιουργία δικτύου που θα εμπλουτίζει τη συναισθηματική και υλική κατάσταση των ατόμων τρίτης ηλικίας.

Ένας πρακτικός τρόπος να αποδοθεί αξιοπρεπής στήριξη στα άτομα τρίτης ηλικίας, είναι να υιοθετηθεί η αρχή της ρεαλιστικής ελάχιστης χαμηλής σύνταξης ούτως ώστε κανένας συμπατριώτης / συμπατριώτισσα να μην βιώνει δύσκολες συνθήκες και να αποκαλείται

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

«χαμηλοσυνταξιούχος». Πέραν τούτου, χρειάζεται να υπάρξουν εκσυγχρονισμοί σε οίκους ευγηρίας και κέντρα αποκατάστασης, καθώς οι χώροι αυτοί σε πολλές περιπτώσεις καταγγέλλονται για ανεπάρκεια, αμέλεια ή και έλλειψη ενσυναίσθησης.

Προτείνουμε:

- ✓ Κοινωνική Πρόνοια για την τρίτη ηλικία
- ✓ Στήριξη και ενίσχυση των ηλικιωμένων σε απομακρυσμένες περιοχές ή και όταν αδυνατούν να έχουν πρόσβαση σε επαρκείς μεταφορές, με φροντίδα και μέριμνα για μεταφορά σε νοσοκομεία, χώρους ψυχαγωγίας, παροχή φαρμάκων κλπ.
- ✓ Κρατική επιδότηση για στέγες ενηλίκων που θα αναβαθμιστούν και θα παρέχουν ποιοτική φροντίδα και ψυχαγωγία.
- ✓ Καθορισμό ελάχιστης χαμηλής σύνταξης που να είναι παραπλήσια του εθνικού κατώτατου μισθού.

4.3 Στήριξη της Οικογένειας

Προφανώς ο θεσμός της οικογένειας και η αξία της τεκνογονίας αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ενώ ταυτόχρονα δεν υφίσταται η απαραίτητη κρατική στήριξη. Αντίθετα, τα επιδόματα τέκνου, μονογονιών και άλλα, περιορίζονται με βάση εισοδηματικά κριτήρια. Η εξεύρεση στέγης για τα νέα ζευγάρια είναι δύσκολη και η ποιοτική ψυχαγωγία των παιδιών σε πολλές περιπτώσεις φαίνεται ως πολυτέλεια.

Με όλες αυτές τις δυσκολίες η δημιουργία οικογένειας και η απόκτηση παιδιών δεν αποτελούν προτεραιότητα. Ως αποτέλεσμα, παρουσιάζεται μια δημογραφική κατολίσθηση με έντονο το φαινόμενο της μείωσης των γεννήσεων. Η δομή της οικογένειας τροποποιείται με τη μείωση των μελών της.

Το «δημογραφικό πρόβλημα» κατά την άποψη μας δεν λύνεται με μέτρα «ελεημοσύνης» ή φιλανθρωπίας προς τις ευάλωτες ομάδες, αλλά μέσω της χάραξης μιας πολιτικής προς ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας και της τεκνογονίας. Χρειαζόμαστε ένα σχέδιο ποσοτικής ανάπτυξης του πληθυσμού. Ένα κράτος που χαράζει στρατηγική με στόχο την αντιμετώπιση της απειλής της γήρανσης του πληθυσμού και της κατάρρευσης του ταμείου των κοινωνικών ασφαλίσεων, πρέπει να λαμβάνει κάθετα και οριζόντια μέτρα για να δώσει κίνητρα στους πολίτες για τεκνογονία, με ένα στρατηγικά δομημένο σχέδιο.

- ✓ Διεκδικούμε αύξηση της άδειας μητρότητας που να καλύπτει τουλάχιστο την περίοδο θηλασμού και απογαλακτισμού των βρεφών.
- ✓ Διεκδικούμε την υποχρεωτική άδεια πατρότητας στο πλαίσιο προώθησης της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, την πολιτική ίσων ευκαιριών και την ενδυνάμωση του θεσμού της οικογένειας
- ✓ Διεκδικούμε αύξηση και ουσιαστική αναβάθμιση των δομών υποστήριξης οικογενειών για τη φροντίδα βρεφών και παιδιών, με ενίσχυση του ολοήμερου σχολείου και επέκταση των δημόσιων βρεφοκομικών και νηπιακών σταθμών.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

- ✓ Προτείνουμε η επιδοματική πολιτική που αφορά την απόκτηση τέκνου να μην έχει εισοδηματικά κριτήρια, αλλά να λειτουργεί οριζόντια.
- ✓ Διεκδικούμε επέκταση του θεσμού του ολοήμερου σχολείου ώστε να καλύψει όλα τα παιδιά από την κούνια στην ενηλικίωση από την προδημοτική μέχρι το λύκειο.
- ✓ Προτείνουμε την εφαρμογή προγραμμάτων απασχόλησης κυρίως των νέων μητέρων με εναλλακτικές / ευέλικτες μορφές εργασίας ώστε να υπάρχει μια καλύτερη ισορροπία μεταξύ εργασίας και οικογένειας.
- ✓ Διεκδικούμε επαρκείς δομές για στήριξη της οικογένειας και φύλαξη παιδιών για να μπορούν οι γονείς να δραστηριοποιούνται με πλήρη απασχόληση στην αγορά εργασίας. Η οικογένεια και η φροντίδα της δεν θα πρέπει να αποτελούν εμπόδιο για μια επιτυχημένη καριέρα τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες.
- ✓ Να αναπτυχθούν προγράμματα επιμόρφωσης νεαρών ζευγαριών που περιμένουν παιδί. Η επιμόρφωση να αφορά τόσο τη σχέση του ζευγαριού μεταξύ τους αλλά και υπό το φως του τοκετού, τόσο σε ψυχολογική στήριξη για το τι αλλάζει αλλά και σε θέματα που θα έχουν να αντιμετωπίζουν μετά τη γέννηση του παιδιού τους. Αυτά τα προγράμματα δύναται να αποτελέσουν και ενισχυτικά στη σχέση των ατόμων αλλά και ενδυνάμωση του θεσμού της οικογένειας.
- ✓ Προτείνουμε δίκαιες φορολογικές ελαφρύνσεις για τις οικογένειες με παιδιά.
- ✓ Διεκδικούμε ουσιαστική αναβάθμιση της στεγαστικής πολιτικής με καταρτισμό σχεδίων παροχής στέγης μέσω ενοικιαγοράς. Πρέπει να ενθαρρύνουμε και να αυξήσουμε τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε οικονομικά προσιτή στέγαση, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής στέγασης.
- ✓ Υποστηρίζουμε την καθιέρωση ελέγχου ενοικίων σε πόλεις και περιοχές όπου το ύψος των ενοικίων ανεβαίνει σε δυσθεώρητα ύψη.

4.4 Ενίσχυση της Παιδείας

Η Παιδεία θα πρέπει να είναι διαθέσιμη και να παρέχεται πρόσβαση σε όλους και όλες, ανεξάρτητα από το πού ζουν ή από την οικονομική τους κατάσταση. Πρέπει να παρέχεται ποιοτική, δημόσια εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση. Θέσεις εργασίας σε νέες πράσινες βιομηχανίες μπορούν να καλυφθούν μόνο εάν έχουμε τους ανθρώπους που εκπαιδεύονται για να τις κάνουν. Η Πράσινη και Κοινωνική Συμφωνία εισάγει ένα κοινό πρόγραμμα πράσινης εκπαίδευσης και κατάρτισης που βοηθά στη σύνδεση σχολείων, πανεπιστημίων και κέντρων κατάρτισης για τη σύνδεση ιδρυμάτων μάθησης σε όλη την Ευρώπη.

4.4.1 Ενεργός Στήριξη της δια βίου Μάθησης

Θεωρούμε ότι η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που ξεκινά από την παιδική ηλικία (προδημοτική εκπαίδευση) αλλά συνεχίζεται για όλη της ζωή μας. Απαιτούμε περισσότερη επένδυση στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, περισσότερη τεχνική κατάρτιση και ευρύτερη συμμετοχή στα προγράμματα Erasmus Plus, καθώς και

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

στρατηγική επένδυση σε ψηφιακές υποδομές και προγράμματα, ώστε εξασφαλίζεται εργοδότηση και ευημερία για όλους. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για άτομα με αναπηρίες και ειδικές ανάγκες καθώς και για τις γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές.

4.4.2 Αναβάθμιση Εκπαίδευσης και Μέσων Εκπαίδευσης

Η παιδεία, μέσα και έξω από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, καλείται να αξιοποιήσει τη γνώση, την ιστορία και τον πολιτισμό, καλλιεργώντας τη κριτική σκέψη και την έρευνα, να εμπεδώσει την υπάρχουσα και να παράγει νέα γνώση, να δημιουργήσει πολιτισμό. Για μας το όραμα αυτό εμπεριέχει και τη διαμόρφωση ενημερωμένων, δημιουργικών, κριτικών, συμμετόχων, διεκδικητικών και κυρίως ελεύθερων πολιτών που θα ξέρουν να αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους.

Οι στόχοι αυτοί προϋποθέτουν η εκπαιδευτική διαδικασία να στηρίζει την καλλιέργεια ανθρωπιστικής και οικολογικής συνείδησης και να είναι ουσιαστικά δημοκρατική, με βάση το σεβασμό της ατομικότητας, της εθνικής και πολιτιστικής ιδιαιτερότητας του κάθε μέλους /ομάδας και να στηρίζει την καλλιέργεια ανθρωπιστικής και οικολογικής συνείδησης.

Διαπίστωσή μας είναι ότι η παιδεία μας, ανεξάρτητα από την ουσιαστική συμβολή εκπαιδευτικών φορέων και ατόμων, δεν ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες ανάγκες του τόπου. Η δημοκρατική παιδεία απαιτεί ισότητα ευκαιριών στη μόρφωση. Η ανθούσα παραπαιδεία καλείται να καλύψει τα κενά που παρουσιάζονται στο περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τις στρεβλώσεις τους. Η διαδικασία αυτή αυξάνει την ανισότητα ευκαιριών μόρφωσης που ήδη εντείνεται και από τις διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα "καλά" και τα "κακά" σχολεία, ιδιωτικά και δημόσια.

Το γνωσιοκεντρικό μοντέλο έχει διανύσει τον κύκλο του. Πρόταση μας είναι να μειωθεί ουσιαστικά ο όγκος της ύλης ώστε να αναπτυχθεί η ενεργός συμμετοχή των παιδιών. Η αποστήθιση και οι διαρκείς εξετάσεις αποξενώνουν σε σημαντικό βαθμό τα παιδιά από την εκπαιδευτική διαδικασία. Θα πρέπει να δίνεται η ευχέρεια στα παιδιά να συμμετέχουν ενεργά σε διαθεματικές εργασίες για να αποκτούν εξοικείωση με τα αντικείμενα της γνώσης και παράλληλα να κτίζουν αυτοπεποίθηση και να διαμορφώνουν προσωπικότητα, δουλεύοντας στις ομάδες εργασίας, παράγοντας έργο και αποτελέσματα. Μόνο έτσι θα μπορέσει να αναπτυχθεί και η κριτική σκέψη στους μαθητές αλλά και να διαμορφωθούν ισχυρές προσωπικότητες του αύριο.

Θέση μας είναι οι σχολικές μονάδες να αναδειχθούν σε φορείς διαμόρφωσης και άσκησης εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής πολιτικής, με το κράτος να παρέχει στην αποκεντρωμένη και σχετικά αυτόνομη σχολική μονάδα σταθερό προσανατολισμό για ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο, οικονομικούς πόρους, διδακτικό προσωπικό και συνεχή υποστήριξη στις προσπάθειες του σχολείου για βελτίωση και αλλαγή. Κομβικό σημείο για την επιτυχία των ανωτέρω θεωρούμε τη θεσμοθέτηση θέσεων προαγωγής εκπαιδευτικών ερευνητών μέσα στις σχολικές μονάδες όπου οι εκπαιδευτικοί θα έχουν ερευνητικά καθήκοντα παράλληλα με τα διδακτικά καθήκοντα μέσα στις σχολικές μονάδες και η ίδρυση Ακαδημίας Στελεχών Εκπαίδευσης.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

Επιπλέον, οι σύγχρονες προκλήσεις και τα κοινωνικά φαινόμενα, απαιτούν τη θεσμοθετημένη ένταξη των κοινωνιολόγων και των εκπαιδευτικών ψυχολόγων ενός της σχολικής μονάδας, ώστε να υπάρχει ολοκληρωμένη πρόληψη περιστατικών βίας, σχολικού εκφοβισμού, σεξουαλικής παρενόχλησης κλπ. Σε αυτό το πλαίσιο, ως επιπλέον μέτρο, προτείνουμε τη λειτουργία σχολής γονέων.

4.4.3 Πράσινη Παιδεία

Έχει καθοριστεί στα σχολεία μια περιβαλλοντική θεματολογία που, ευτυχώς, δεν περιορίστηκε στα πλαίσια ενός μαθήματος αλλά, σωστά, επεκτάθηκε μέσα από ένα σύνολο μαθημάτων. Η περιβαλλοντική συνείδηση, η διδασκαλία του περιβάλλοντος και η γνώση της κλιματικής κρίσης, αποτελούν το βασικό υπόβαθρο της διαμόρφωσης και προώθησης της οποιασδήποτε περιβαλλοντικής πολιτικής. Η καθιέρωση στην κοινωνία αξιών αντίθετων προς τον άκρατο καταναλωτισμό και την ανάπτυξη των ποσοτικών παραγόντων, που να αφορούν την ποιότητα ζωής και την αειφορία, παραμένει κύριο μέλημα του περιβαλλοντικού-οικολογικού κινήματος.

Είναι ουσιαστικό να αποκτήσουν τα παιδιά συνολική περιβαλλοντική ευαισθησία, γιατί κανένα μέτρο προστασίας του περιβάλλοντος ή οικολογικής διαχείρισης δεν μπορεί και δεν πρέπει να στηρίζεται στον πειθαναγκασμό και την επιβολή αλλά στην ουσιαστική κοινωνική συναίνεση και αποδοχή. Τα παιδιά θα πρέπει να είναι ενεργά στην προσπάθεια και στην πολιτική αυτή εκτελώντας πρωταγωνιστικό ρόλο:

- ✓ Τα παιδιά αναγνωρίζουν ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις και ο σχολικός εξοπλισμός θα πρέπει να φτάσουν το στόχο της ολοκληρωτικής κατανάλωσης ενέργειας από ΑΠΕ και του μηδενικού ενεργειακού αποτυπώματος στις εκπομπές ρύπων.
- ✓ Η μείωση της κατανάλωσης, η επαναχρησιμοποίηση, η χρήση φιλικών υλικών και πρακτικών (π.χ., ψύκτες νερού και όχι πλαστικές φιάλες), προς το περιβάλλον
- ✓ η ανακύκλωση ως τελευταίο όπλο
- ✓ η απόρριψη όσο το δυνατό λιγότερων απορριμμάτων
- ✓ η φροντίδα των χώρων πρασίνου κλπ.

4.5 Υγεία

4.5.1 Στήριξη του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓΕΣΥ)

Η υγεία είναι ένα δημόσιο αγαθό στο οποίο όλοι έχουν δικαίωμα. Η υγειονομική κατάσταση που προέκυψε από την πανδημία του κορωνοϊού ήταν τραγική απόδειξη ότι η ανεπαρκής επένδυση, η ιδιωτικοποίηση και η παραμέληση των προληπτικών προσεγγίσεων θέτουν ασθενείς και εργαζόμενους στον τομέα της υγείας σε κίνδυνο, σωματικά και ψυχικά.

Στοχεύουμε στην εξάλειψη των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας και πρόσβαση σε οικονομικά προσιτά φάρμακα και θεραπείες, συμπεριλαμβανομένου του καρκίνου και των

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

σπάνιων παθήσεων, με τρόπους που να αφορούν όλα τα μέρη της κοινωνίας, ιδιαίτερα τις πιο ευάλωτες ομάδες

Στηρίζουμε το ΓΕΣΥ ως μία κατάκτηση του λαού, και παραμένουμε υπέρ του μονοασφαλιστικού συστήματος. Η εμπειρία από την εφαρμογή του ΓΕΣΥ μας επιτρέπει υποστηρίζουμε ότι τα προβλήματα μπορούν και πρέπει να αντιμετωπιστούν με αποτελεσματικό τρόπο. Ανησυχούμε από την κάθοδο «επενδυτών» οι οποίοι βλέπουν την υγεία ως εμπόρευμα αντί ως δημόσιο αγαθό και προσπαθούν να εγκαθιδρύσουν σταδιακά ολιγοπώλια τα οποία θα νέμονται τις εισφορές των πολιτών στο ΓΕΣΥ. Μερικά από τα ζητήματα για τα οποία χρειάζεται γίνουν ενέργειες για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του ΓΕΣΥ είναι:

- ✓ Άμεση επίλυση των προβλημάτων που αφορούν το σφαιρικό προϋπολογισμό και συγκεκριμένες ομάδες επαγγελματιών παρόχων. Η θέση μηνιαίων «κοφτών» στο σύστημα, με τον τρόπο που εφαρμόζεται θέτει σε κίνδυνο τους ασθενείς.
- ✓ Παραδειγματική τιμωρία όσων επαγγελματιών παρόχων καταχρώνται το σύστημα και εξοστρακισμό τους από το ΓΕΣΥ.
- ✓ Αποτελεσματική ενίσχυση των Τμημάτων Ατυχημάτων Επειγόντων Περιστατικών (ΤΑΕΠ) και παράλληλη ουσιαστική συμμετοχή των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων.
- ✓ Συγκροτημένη ενίσχυση των δημόσιων νοσηλευτηρίων.
- ✓ Ενίσχυση του ρόλου των προσωπικών γιατρών.
- ✓ Η θέση ηλικίας συνταξιοδότησης των επαγγελματιών παρόχων καθώς παρατηρούνται φαινόμενα εκμετάλλευσης ανενεργών (λόγω ηλικίας) επαγγελματιών παρόχων.
- ✓ Ο σχεδιασμός και η παροχή κινήτρων σε μελλοντικούς γιατρούς για την επιλογή ειδικοτήτων στις οποίες παρατηρούνται μακροχρόνιες ελλείψεις.
- ✓ Η επαναδιαπραγμάτευση αμοιβών και αριθμού ασθενών που παραχωρήθηκαν στους επαγγελματίες υγείας υπό το φόβο της μη συμμετοχής τους στα αρχικά στάδια εφαρμογής στο ΓΕΣΥ.
- ✓ Η επέκταση των υπηρεσιών υγείας εντός ΓΕΣΥ (π.χ., οδοντιατρικά, οφθαλμολογικά κλπ).
- ✓ Ο σχεδιασμός και η παροχή κινήτρων για τη συστέγαση γιατρών ίδιας ειδικότητας ώστε να υπάρχει επαρκής κάλυψη στην απουσία τους αλλά και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση δύσκολων ιατρικών περιστατικών.
- ✓ Η επέκταση και η καθιέρωση νέων πολιτικών πρόληψης εντός του ΓΕΣΥ.
- ✓ Η δίκαιη κάλυψη των εξόδων των ατόμων που χρειάζονται θεραπεία στο εξωτερικό, περιλαμβανομένου και του συνοδού τους.
- ✓ Ιδιαίτερη μέριμνα για την τρίτη ηλικία π.χ, να υπάρχει πρόνοια για μεταφορά τους, σε ιατρικά κέντρα όταν δεν υπάρχει άλλος τρόπος μεταφοράς τους.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

Το Κίνημα υποστηρίζει την πιστή εφαρμογή της νομοθεσίας για τη Χάρτα των Δικαιωμάτων των Ασθενών που πρέπει και έμπρακτα να διασφαλίζει τα δικαιώματα όλων των ασθενών και να αναβαθμίζει την εξυπηρέτησή των ασθενών και μείωση της ταλαιπωρίας που υφίστανται. Ιδιαίτερη φροντίδα απαιτείται για τους ασθενείς που βρίσκονται αντιμέτωποι με τα σπάνια νοσήματα.

Για την αντιμετώπιση της κρίσης ψυχικής υγείας, αναγνωρίζουμε την ανάγκη για περιεκτικές, ολοκληρωμένες, προληπτικές και θεραπευτικές στρατηγικές που περιλαμβάνουν πολιτισμό και αθλητισμό καθώς και κοινωνικές και δημιουργικές δραστηριότητες.

4.5.2 Προστασία πολιτών

Μια από τις αρνητικές επιπτώσεις της τρομακτικής αλλαγής των συνθηκών ζωής, της υιοθέτησης κακής διατροφής, της υπερβολικής έκθεσης σε χημικές ενώσεις και αέριους ρύπους είναι η μείωση της προσαρμοστικότητας του ανθρώπινου οργανισμού, με αποτέλεσμα την αύξηση των χρόνιων νοσημάτων (των ρευματολογικών, των αλλεργικών και άλλων αυτοάνοσων ασθενειών). Κατέχουμε αρνητική επίδοση στα περιστατικά παιδικού και εφηβικού καρκίνου.

Συνεχίζουμε τον αγώνα μας για ελαχιστοποίηση της έκθεσης του ανθρώπινου οργανισμού σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία και λοιπές ακτινοβολίες, στο κάπνισμα, σε ρυπογόνες χημικές ενώσεις και αιωρούμενα σωματίδια αλλά και ραδιενεργά υλικά.

Η αρχή της πρόληψης και της προφύλαξης πρέπει να καθοδηγεί την εκπόνηση και προώθηση των πολιτικών του κράτους μας, και όχι η μεγιστοποίηση των κερδών ιδιωτικών συμφερόντων εις βάρος της υγείας των πολιτών.

Παραμένουμε ιδιαίτερα ανήσυχοι από τον τρόπο ανάπτυξης των δικτύων των τηλεπικοινωνιών (π.χ., 5G), καθώς οι πιθανοί κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον υποβαθμίζονται έως και αγνοούνται από τη βιομηχανία.

Από το 2011, οι ασύρματες ακτινοβολίες έχουν ενταχθεί από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) στα πιθανά καρκινογόνα. Οι δε παλμικές ασύρματες ακτινοβολίες που εκπέμπονται από τις κεραιές κινητής τηλεφωνίας, συνδέονται από πολλούς πλέον ανεξάρτητους επιστημονικούς φορείς με τη ραγδαία αύξηση των κρουσμάτων αυτισμού, υπερκινητικότητας, συνδρόμου έλλειψης προσοχής κ.α.

Οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας μπορούν και πρέπει άμεσα να μειώσουν σημαντικά τα επίπεδα ασύρματων ακτινοβολιών στις πόλεις, τοποθετώντας σε μεγαλύτερο ύψος τις ήδη υπάρχουσες κεραιές. Επίσης το κράτος θα πρέπει να θεσπίσει κανονισμούς ώστε να υποχρεώνει τις εταιρείες να μοιράζονται τα ίδια σημεία εγκατάστασης όπου είναι εφικτό.

Με βάση την αρχή της προφύλαξης να μην επιτρέπεται η εγκατάσταση σταθμού βάσης κινητής τηλεφωνίας σε κτιριακές εγκαταστάσεις στις οποίες εντός μίας ακτίνας βρίσκονται βρεφονηπιακοί σταθμοί, σχολεία, οίκοι ευγηρίας και νοσοκομεία, ή που βρίσκονται σε ευθεία γραμμή με πιο ψηλά κτίρια.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης**4.6 Προώθηση των Μέσων Μαζικής Συγκοινωνίας-Υιοθέτηση πρακτικών βιώσιμης κινητικότητας**

Η αεροπλοΐα και οι οδικές μεταφορές αποτελούν κύριες πηγές εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου, ατμοσφαιρικής ρύπανσης και ηχορύπανσης. Ο τρέχων όγκος των ορυκτών καυσίμων που χρησιμοποιούνται στον τομέα των μεταφορών δεν έχει μόνο ένα έντονα αρνητικό αντίκτυπο στη δημόσια υγεία και το περιβάλλον, αλλά επίσης καθιστά την Κύπρο εξαρτώμενη από τις εισαγωγές ενέργειας και ευάλωτη στην αύξηση των τιμών. Πρέπει να στραφούμε σε ασφαλέστερους και λιγότερο αρνητικούς για το περιβάλλον μέσα μεταφορών, όπως τα μέσα μαζικής μεταφοράς, η ποδηλασία, οι βιώσιμες πλωτές μεταφορές και οι σιδηροδρομικές μεταφορές.

Θέλουμε, επίσης, να προωθήσουμε την καινοτομία, καθιστώντας ως πιο ελκυστικές επιλογές τα ηλεκτρικά ποδήλατα, τα τραμ, τα τρένα, τα μέσα μικροκινητικότητας και τα αυτοκίνητα, που θα τροφοδοτούνται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ένας βασικός στόχος του Κινήματος είναι η εκ βάθρων αλλαγή του συστήματος μέσων μαζικής συγκοινωνίας, ώστε να υπερβούμε την εξάρτησή μας από τα ρυπογόνα αυτοκίνητα το συντομότερο δυνατό. Το κυπριακό μοντέλο κυκλοφοριακής διαχείρισης έχει οδηγήσει στο μεγάλο φαύλο κύκλο: περισσότερα αυτοκίνητα – περισσότερους δρόμους – ακόμα περισσότερα αυτοκίνητα, με τις γνωστές αρνητικές επιπτώσεις. Τα πιο πάνω προβλήματα οφείλονται κυρίως στη μη έγκαιρη εφαρμογή του πολεοδομικού νόμου, στην μη εφαρμογή των εκπονημένων στρατηγικών σχεδίων βιώσιμης κινητικότητας (ΣΒΑΚ), των τοπικών σχεδίων και των έργων κυκλοφοριακής υποδομής των πόλεων, στην άναρχη ανάπτυξη των πόλεων, στην έλλειψη συγκεκριμένης πολιτικής για ενθάρρυνση εναλλακτικών -πιο ήπιων προς το περιβάλλον- μαζικών μέσων διακίνησης του πληθυσμού και στην πίεση για επέκταση των περιοχών ανάπτυξης με αποτέλεσμα τη διάσπαρτη ανάπτυξη και την εξάρτηση από το ιδιωτικό αυτοκίνητο.

Η αντίληψη ότι με την κατασκευή καινούργιων αυτοκινητοδρόμων θα επιλυθεί το κυκλοφοριακό είναι επιπόλαιη, πεπαλαιωμένη και καταστροφική. Ιδιαίτερα όταν με τα έργα αυτά επηρεάζονται οι ανέσεις των κατοίκων, η εμπορικότητα των δρόμων και κυρίως χώροι αστικού πρασίνου (π.χ. Εθνικό Πάρκο Αθαλάσσιας, διαπλάτυνση λεωφόρων). Αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα η ενσωμάτωση στα τοπικά σχέδια των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και η εφαρμογή τους εντός των προβλεπόμενων χρονοδιαγραμμάτων.

Πρέπει να ληφθούν μέτρα μείωσης εκπομπών ρύπων σε πυκνοκατοικημένες περιοχές και ιστορικά κέντρα, με τον περιορισμό διακίνησης ιδιαίτερα ρυπογόνων οχημάτων, τόσο για λόγους υγείας των πολιτών όσο και διαφύλαξης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Πρέπει να ενισχυθούν άμεσα τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς με την κατάλληλη υποδομή (έξυπνες στάσεις λεωφορείων, επέκταση των περιοχών κάλυψης, επέκταση των ωρών λειτουργίας, δίκτυο πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων, δυνατότητα μεταφοράς ποδηλάτων με λεωφορεία κ.α.).

Θα συνεχίσουμε να παλεύουμε για την υιοθέτηση των λύσεων που ήδη βρίσκονται ενώπιον της εκτελεστικής εξουσίας για εφαρμογή και θα επιμένουμε στην

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

επανατοποθέτηση των προτεραιοτήτων των αρμόδιων κυβερνητικών τμημάτων ώστε επιτέλους να αρθούν τα εμπόδια προς την ορθή εφαρμογή των εκπονημένων στρατηγικών σχεδίων.

Στα πλαίσια αυτά εισηγούμαστε:

1. Εγκατάσταση σημείων φόρτισης σε δημόσιους χώρους και σε κυβερνητικά και άλλα πολιτειακά κτήρια.
2. Δημιουργία σημείων διασταύρωσης (διαβάσεις πεζών) μπροστά από εξόδους, δημοσίων κτηρίων, σχολείων και εμπορικών κέντρων.
3. Δημιουργία έξυπνου δικτύου ποδηλατοδρόμων για εύκολη διακίνηση των ποδηλατιστών σε επιλεγμένα σημεία των πόλεων.
4. Δημιουργία δημοτικών εταιρειών για καταμερισμό εξόδων ενοικίασης αυτοκινήτου ή για σκοπούς συνταξιδευσής.
5. Επέκταση των ωραρίων των συνδέσεων μεταξύ πόλεων.
6. Δημιουργία περισσότερων σταθμών μετεπιβίβασης, (Park-n-Ride) ιδιαίτερα σε σημεία που βολεύουν εκπαιδευτικούς, ακαδημαϊκούς, δημόσιους υπαλλήλους και εργαζόμενους σε βιομηχανικές ζώνες για να μπορούν να μοιράζονται το αυτοκίνητο τους όταν ταξιδεύουν για δουλειά σε άλλες πόλεις.
7. Εντοπισμός, δημιουργία, σήμανση και ενημέρωση περιοχών "Χαμηλών Ρύπων".
8. Εισαγωγή της εναλλακτικής αυτοκίνησης (υγραέριο, φυσικό αέριο, βιοαέριο, ηλεκτρισμό, υδρογόνο κλπ) στα οχήματα δημόσιας χρήσης (λεωφορεία, φορτηγά κοκ).
9. Διαμόρφωση Εθνικής Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης για τις Μεταφορές και εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίων Βιώσιμης Κινητικότητας για όλες τις οικιστικές περιοχές της Κύπρου.
10. Ενίσχυση της συμμετοχής των Τοπικών Αρχών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και δικαίωμα ανάληψης ολικής ευθύνης στα συμπλέγματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης που μπορούν να αναλάβουν την ευθύνη για όλο ή μέρος του συστήματος μεταφορών της περιοχής τους.
11. Καθορισμός διαδρομών που θα ακολουθούν τα λεωφορεία για καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών με βάση μέγιστα λεπτά αναμονής, συχνότητα, μέγεθος λεωφορείων και αριθμό επιβατών.
12. Εφαρμογή του δορυφορικού συστήματος (GPS) σε όλα τα λεωφορεία ούτως ώστε να παρέχεται ηλεκτρονική πληροφόρηση στο κοινό για την διακίνηση του κάθε λεωφορείου και την άφιξη του σε κάθε στάση.
13. Επίσπευση της εγκατάστασης μοντέρνων στάσεων που να προστατεύουν το κοινό από τις καιρικές συνθήκες, να έχουν το σωστό μέγεθος ανάλογα με τους αριθμούς

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

επιβατών που θα εξυπηρετούν και θα παρέχουν ηλεκτρονική πληροφόρηση ως προς την ώρα άφιξης του κάθε λεωφορείου που εξυπηρετεί η στάση.

14. Να υπάρχουν έξυπνα φώτα στις διασταυρώσεις που να δίνουν προτεραιότητα στα λεωφορεία.
15. Δημιουργία μονοδρομήσεων ούτως ώστε να διευκολυνθεί η μετακίνηση των λεωφορείων και να μειωθούν οι καθυστερήσεις.
16. Αξιοποίηση των υφιστάμενων και δημιουργία νέων λωρίδων για λεωφορεία για να δοθεί πλεονέκτημα στην διακίνηση των λεωφορείων έναντι των ιδιωτικών οχημάτων και μείωση των καθυστερήσεων.
17. Εφαρμογή μοντέρνου ηλεκτρονικού συστήματος εισιτηρίων με χρήση της τεχνολογίας και των κινητών τηλεφώνων.
18. Δημιουργία εφαρμογής σε κινητά τηλέφωνα και άλλα ηλεκτρονικά μέσα για άμεση πληροφόρηση του χρήστη ανάλογα με το σημείο που βρίσκεται, τον προορισμό του, την επιλογή διαδρομής και την έκδοση ηλεκτρονικού εισιτηρίου.
19. Στρατηγικές Συνεργασίες με κρατικά και ιδιωτικά πανεπιστήμια για έρευνα και υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων βελτίωσης/ανάπτυξης της Βιώσιμης Κινητικότητας, αξιολόγησης του οδικού δικτύου με βάση την επικινδυνότητα, την χρηστικότητα και την κατάσταση του. Αξιοποίηση των πληροφοριών που συλλέγονται ηλεκτρονικά από το σύστημα λεωφορείων για βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών και γρήγορο εντοπισμό των προβλημάτων.
20. Επιχορήγηση οικονομικά ευάλωτων προσώπων, με σκοπό την χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων βιώσιμης αστικής κινητικότητας και μέσων μαζικής μεταφοράς

4.6.1 Πεζοί και ποδηλάτες

1. Δημιουργία μεγαλύτερου αριθμού διασταυρώσεων σε περιοχές με κίνηση πεζών όπως π.χ σχολεία και εμπορικά κέντρα.
2. Συστήματα κατευνασμού της ταχύτητας των αυτοκινήτων ιδιαίτερα σε οικιστικές περιοχές, για πιο ασφαλισμένη κίνηση πεζών και ποδηλατιστών και Μείωση του ορίου ταχύτητας των αυτοκινήτων σε καθορισμένους δρόμους στα 30 χιλιόμετρα.
3. Εγκατάσταση αστικής επίπλωσης σε συνεργασία με τοπικές αρχές.
4. Ετοιμασία προτύπου για την κατασκευή πεζοδρομίων.
5. Δημιουργία πρότυπων "Γειτονιών για σπίτια" για προώθηση της κοινωνικότητας, μείωση του θορύβου, της ρύπανσης και την προστασία πεζών και ποδηλατιστών από διερχόμενα αυτοκίνητα.
6. Πεζοδρομοποίηση επιλεγμένων δρόμων ή λωρίδων κυκλοφορίας μέσω μονοδρομήσεων.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

7. Φύτευση ανθεκτικών δέντρων που δίνουν σκιά για το άνετο περπάτημα και την καταπολέμηση της αστικής ζέστης.
8. Αναθεώρηση του υφιστάμενου δικτύου ποδηλατοδρόμων και σχεδιασμός ολοκληρωμένων διαδρομών.
9. Εγκατάσταση ασφαλισμένων χώρων στάθμευσης ποδηλάτου σε δημόσιες υπηρεσίες και σε πολυσύχναστες περιοχές ανά το παγκύπριο.
10. Συνδυασμός της χρήσης ποδηλάτου με τη χρήση λεωφορείων.
11. Δημιουργία υποδομών σε δημόσια κτήρια για προώθηση της χρήσης ποδηλάτου.
12. Εισαγωγή συστήματος οικονομικών κινήτρων για αγορά και χρήση ποδηλάτου.
13. Εκπαίδευση μαθητών στη χρήση ποδηλάτου.
14. Περίληψη μαθήματος σε εκπαιδευόμενους οδηγούς για την σωστή συμπεριφορά στο δρόμο έναντι των ποδηλατιστών και των πεζών.
15. Σχεδιασμός και κατασκευή ποδηλατοδρόμων για ολοκλήρωση δικτύου κίνησης ποδηλάτου ανά περιοχή.

4.6.2 Αυτοκίνητα - Μοτοσυκλέτες

1. Εισαγωγή του θεσμού των υποχρεωτικών περιοδικών εκπαιδεύσεων για αλλαγή της κουλτούρας οδηγικής συμπεριφοράς.
2. Προώθηση πρακτικών οικολογικής οδήγησης στο κοινό.
3. Εισαγωγή δίκαιων συστημάτων φωτοεπισήμανσης.
4. Παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ωριαίας ενοικίασης αυτοκινήτων και συστημάτων για συνταξιδεύσεις.
5. Καθολική επέκταση ασφαλισμένων χώρων μετεπιβίβασης, («Park and Ride») στις εισόδους και εξόδους των πόλεων και λογισμικού, για καλύτερη εξυπηρέτηση όσων ταξιδεύουν καθημερινά σε άλλη πόλη για τη δουλειά τους.
6. Κατασκευή σταθμών εξυπηρέτησης σε επιλεγμένα σημεία των αυτοκινητόδρομων για εξυπηρέτηση των τουριστών, των επαγγελματιών οδηγών και του κοινού.

4.7 Μεταρρύθμιση Δημόσιας Υπηρεσίας και Ψηφιακή Διακυβέρνηση

Η ανάγκη για μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας είναι γενικά αποδεκτή αλλά δυστυχώς λείπει διαχρονικά η πολιτική βούληση που θα μπορούσε να επιφέρει αυτές τις αλλαγές. Είναι απαραίτητη η εκπόνηση σχεδίων για χαρτογράφηση πορείας ριζικής αναδιάρθρωσης και μεταρρύθμισης, με επικαιροποίηση του νομοθετικού πλαισίου με στόχο την ευθυγράμμιση διαδικασιών, άρση εμποδίων και γραφειοκρατίας. Πρέπει να γίνεται αξιολόγηση των αναγκών στελέχωσης για όλα τα τμήματα. Πρέπει να εκπονηθούν στρατηγικές μελέτες για τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες σε ανθρώπινο

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

δυναμικό, που να επικαιροποιούνται κάθε τρία χρόνια, για να εξασφαλίζεται η ισορροπημένη, έγκαιρη και αποδοτική στελέχωση του κρατικού μηχανισμού. Υποστηρίζουμε την εισαγωγή συστήματος βάρδιας σε όλες τις θέσεις εργασίας που αφορούν επιθεωρήσεις και αναδιάρθρωση του νομικού πλαισίου που τις διέπει για να διεξάγονται πιο έγκαιροι και έγκυροι έλεγχοι.

Η εξυπηρέτηση του καλώς νοούμενου συμφέροντος του πολίτη πρέπει να είναι το κύριο μέλημα των θεσμών της πολιτείας μας και το επίκεντρο όλων των προσπαθειών της μεταρρύθμισης. Επιβάλλεται η πιστή εφαρμογή του άρθρου 29 του Συντάγματος που καταγράφει την υποχρέωση των δημόσιων αρχών να απαντούν στις γραπτές αιτήσεις και/ή παράπονα των πολιτών εντός 30 ημερών από την παραλαβή του, ή η εισαγωγή ολοκληρωμένου νομικού πλαισίου για προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος.

Η θεσμοθέτηση της λογοδοσίας των αιρετών αξιωματούχων της πολιτείας μας, δηλαδή η ανάληψη της νομικής και ποινικής ευθύνης των αποφάσεών τους, είναι αναγκαίο συστατικό για την εισαγωγή διαδικασιών διαφάνειας και ελέγχου. Είναι πεποίθησή μας πως πρέπει να καταργηθεί το δικαίωμα είσπραξης πέραν της μιας σύνταξης λόγω διορισμού ή εκλογής σε πολιτειακά αξιώματα και η αυστηρή εφαρμογή ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού νομικού πλαισίου για το «πόθεν έσχες» και εξέταση του ασυμβίβαστου. Επίσης πρέπει να υπάρξει επανεξέταση των επιδομάτων που δίνονται σε διάφορους υψηλόβαθμους δημοσίους υπαλλήλους και κρατικούς αξιωματούχους (π.χ. επίδομα τηλεφώνου, παραχώρηση κυβερνητικού οχήματος ή επίδομα φιλοξενίας).

Παράλληλα πρέπει να ενισχυθούν οι εποπτικές δομές του κράτους μας. Πρέπει να δοθεί επαρκές προσωπικό και εξουσίες σε ανεξάρτητους θεσμούς όπως του Γενικού Εισαγγελέα, του Εσωτερικού και Γενικού ελεγκτή, των ανεξάρτητων επιτρόπων κ.ο.κ. Η ενίσχυση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου σε κάθε πρόσωπο του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα θα βοηθήσει να αποτραπούν αποφάσεις με υπέρμετρο οικονομικό κόστος, πλημμελή άσκηση καθηκόντων που οδηγεί στην διασπάθιση δημοσίων πόρων και τυχόν χρηματισμό ατόμων σε θέσεις κλειδιά. Παράλληλα απαιτείται ο διαχωρισμός των εξουσιών του Γενικού Εισαγγελέα.

Η ψηφιοποίηση της δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να γίνεται με αποτελεσματικό τρόπο που ταυτόχρονα να είναι λειτουργικός και φιλικός προς τους πολίτες. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να δίνεται ώστε η ψηφιακή μετάβαση και η ηλεκτρονική διακυβέρνηση να καλύπτουν όλο τον πληθυσμό και να προσφέρεται η απαιτούμενη βοήθεια και στήριξη στον κόσμο που δυσκολεύεται τόσο στην πρόσβαση όσο και στη χρήση των ψηφιακών μέσων, όπως είναι για παράδειγμα οι ηλικιωμένοι.

4.7.1 Υποδομές ποιότητας

Όλοι οι τομείς της οικονομίας πρέπει να στηρίζονται στην ποιότητα και τη διασφάλισή της. Αυτό συνδέεται με την προστασία των πολιτών, της υγείας και των οικονομικών τους συμφερόντων και του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας προϊόντων και υπηρεσιών. Οι βασικές υποδομές ποιότητας αναφέρονται στην τυποποίηση, τη διαπίστευση και τη μετρολογία. Σε κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι υποδομές αυτές είναι μοναδικές ανεξάρτητα από τη δομή του κράτους. Αυτό παραπέμπει

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

και στην προοπτική της λύσης του Κυπριακού και για τον λόγο αυτό αποτελεί ανάγκη η ενεργοποίηση μιας κατάλληλης διαδικασίας προς αυτή την κατεύθυνση.

4.8 Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η οποιαδήποτε μεταρρύθμιση τοπικής αυτοδιοίκησης δεν αφορά μόνο την σύμπτυξη δήμων και κοινοτήτων. Θέλουμε να δούμε επιπλέον μεταφορά αρμοδιοτήτων στο τοπικό επίπεδο που θα αφορούν τις δημόσιες μεταφορές, θέματα κοινωνικής πρόνοιας, διαχείριση αστικού πρασίνου σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι έχουν σήμερα. Η ενίσχυση του ρόλου δημοτικών τροχονόμων θα βοηθήσει στην εφαρμογή του κείμενου νομοθετικού πλαισίου ενώ η συνένωση των συμβουλίων υδατοπρομήθειας και αποχετεύσεων σε επαρχιακό επίπεδο δημιουργεί λογικές συνέργειες για την διαχείριση του πολύτιμου πόρου, του νερού.

Θεωρούμε σκόπιμο όπως διατηρηθούν τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια ως θεσμός εξασφάλισης της επικουρικότητας. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται πρόσβαση στον κάθε πολίτη σε αντιπροσωπευτικό όργανο για να θέτει τα θέματα που εμπίπτουν στην σφαίρα της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Υποστηρίζουμε τη δημιουργία τοπικών αυτοδιοικούμενων μονάδων με οικονομική αυτοτέλεια για βιώσιμη ανάπτυξη, που θα τεθούν στην υπηρεσία των πολιτών και του τόπου, και όχι στη διαμόρφωση μονάδων τοπικής αυτοδιοίκησης στη βάση κομματικών αναλογιών. Θεωρούμε επιβεβλημένη ανάγκη την συμπλεγματοποίηση υπηρεσιών και την συνεργασία γειτονικών δήμων και κοινοτήτων, ακόμη και πριν την επίτευξη πλήρους συνένωσης. Τοποθετούμαστε υπέρ της συνένωσης των σχολικών εφορειών με τους αντίστοιχους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το κεφάλαιο της συμμετοχής των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων πρέπει να επεκταθεί με την καθιέρωση των **τοπικών δημοψηφισμάτων** για μεγάλα θέματα που αφορούν την τοπική κοινωνία.

4.8.1 Λειτουργία Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Έχοντας υπόψη το νέο νομοθετικό πλαίσιο -για το οποίο διατηρούμε σοβαρές επιφυλάξεις και αμφιβολίες- και την μέχρι σήμερα πολύχρονη εμπειρία μας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση διατυπώνουμε τις εξής εισηγήσεις/προτάσεις/θέσεις:

1. Πρέπει να διασφαλιστεί η αξιοκρατική πρόσληψη του προσωπικού των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Εισήγηση μας είναι να δημιουργηθεί Επιτροπή Οργανισμών Αυτοδιοίκησης (ΕΟΤ) που θα εξετάζει τα προσόντα των υποψηφίων και θα αποφασίζει για την πρόσληψη προσωπικού στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.
2. Οι συνεδριάσεις των Συμβουλίων να είναι ανοικτές στο κοινό, να υπάρχει άμεση μετάδοση μέσω διαδικτύου και δυνατότητα γραπτής υποβολής ερωτήσεων ή εισηγήσεων από το κοινό κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων. Απαραίτητη προϋπόθεση για τα πιο πάνω είναι η ανοικτή πρόσκληση στο κοινό να συμμετέχει με τη δημοσίευση της ημερήσιας διάταξης και των παρεχόμενων διευκολύνσεων για συμμετοχή των πολιτών.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

---

3. Οι Οργανισμοί αυτοδιοίκησης πρέπει να έχουν μεγαλύτερη και ουσιαστική συμβολή στη διαμόρφωση των τοπικών σχεδίων ανάπτυξης. Να προωθείται όπου είναι δυνατόν ο αστικός αναδασμός, ιδιαίτερα στις νέες οικιστικές ζώνες.
4. Οι Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να έχουν πιο ουσιαστικό ρόλο στην χωροθέτηση υποδομών που προκαλούν ανησυχία στο κοινό, στη βάση της αρχής της συνετούς πρόληψης (προφύλαξης), όπως π.χ. πομποί κινητής τηλεφωνίας, σταθμοί πετρελαιοειδών, εργοστάσια και βιομηχανικές περιοχές κλπ.
5. Οι Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να θέσουν ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση αδειών για ψηλά κτήρια, την Εκπόνηση Στρατηγικής Μελέτης Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον και την υιοθέτηση Γενικής Στρατηγικής για τη χωροθέτηση των ψηλών κτιρίων.
6. Στον τομέα της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων πρέπει να πυκνώσει και ενδυναμωθεί / εκσυγχρονιστεί το δίκτυο των Πράσινων Σημείων, να αναπτυχθεί συλλογικό σύστημα συλλογής κλαδεμάτων και κομποστοποίησης, να προωθηθεί η οικιακή λιπασματοποίηση αστικών βιοδιασπώμενων αποβλήτων και να προωθηθεί η παραγωγή οργανικού λιπάσματος.
7. Να προωθηθεί η ανακύκλωση στην πηγή αλλά και η ανταποδοτική ανακύκλωση.
8. Να εντοπιστούν όλοι οι παράνομοι σκουπιδότοποι, να καθαριστούν οι παράνομοι σκουβαλλότοποι και να γίνει ορθολογιστική αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η παράνομη απόρριψη αποβλήτων με την χρήση της τεχνολογίας (π.χ. κάμερες, drones κλπ).
9. Να εισαχθεί στη διαδικασία της έκδοσης πολεοδομικής / οικοδομικής άδειας η υποχρεωτική εξασφάλιση άδειας εγκοπής δέντρων από το Τμήμα Δασών για τα δέντρα που αναφέρονται στο παράρτημα Ι του Περί Δασών Νόμου.
10. Να ενισχυθούν οι πρωτοβουλίες πολιτών και οργανώσεων στο τομέα των δεντροφυτεύσεων με τον εντοπισμό κατάλληλων περιοχών για δεντροφυτεύσεις, την παροχή δενδρυλλίων και στήριξης με κάθε μέσο της ανάπτυξης του πρασίνου.
11. Αναθεώρηση πολεοδομικών σχεδίων που απειλούν με καταστροφή το φυσικό περιβάλλον και το πράσινο π.χ. αυτοκινητόδρομοι.
12. Προώθηση πολιτικών αστικού αναδασμού ώστε στις αστικές περιοχές να επιδιώκεται η αξιοποίηση των άδειων τεμαχίων και στις κοινότητες να δημιουργούνται συνθήκες για αξιοποίηση των κατοικιών στο κέντρο των παραδοσιακών οικισμών (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός κλπ).
13. Να προωθηθεί η υλοποίηση και λειτουργία συστημάτων διαχείρισης οικιακών λυμάτων σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία (για την παραβίαση της οποίας κινδυνεύει η Κυπριακή Οδηγία με κυρώσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση) σε αστικές περιοχές και κοινότητες. Προτεραιότητα στις περιοχές που αντιμετωπίζουν πρόβλημα αποχετεύσεων.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

14. Να αξιοποιηθεί το δίκτυο των παρατηρητών της γειτονιάς για την αντιμετώπιση της παραβατικότητας (π.χ. ζημιές σε πάρκα, σε δημόσια κτίρια, πινακίδες, πυροτεχνήματα κλπ).
15. Αντιμετώπιση της αφισορύπανσης και των παράνομων διαφημιστικών πινακίδων. Ορθολογιστική ρύθμιση του θέματος των διαφημιστικών πινακίδων.
16. Ρύθμιση του θέματος της ηχορύπανσης από νυκτερινά κέντρα διασκέδασης αλλά και από οικοδομικές εργασίες σε ώρες κοινής ησυχίας και ανάπαυσης.
17. Να ακυρωθεί η διακριτική εξουσία που παραχωρείται στις πολεοδομικές αρχές να παραχωρούν ορόφους, πέραν των όσων καθορίζονται στα τοπικά σχέδια (με εξαίρεση τις περιπτώσεις εφαρμογής σχεδίων στεγαστικής πολιτικής π.χ. πρόγραμμα προσιτής κατοικίας).
18. Να εφαρμοστούν σχέδια για την αντιμετώπιση του φαινομένου της σφράγισης του εδάφους (π.χ. μεγάλες υδατοστεγανές επιφάνειες από ασφαλτο σε χώρους στάθμευσης). Προώθηση αντιπλημμυρικών έργων στις περιοχές που καθορίστηκαν ως υψηλού κινδύνου. Προώθηση προγραμμάτων διαχείρισης των όμβριων νερών σε ιδιωτικούς και δημόσιους χώρους.
19. Οι επιστολές των πολιτών να απαντώνται εντός 30 ημερών, κατά ουσιαστικό τρόπο και περιεχόμενο.

4.8.1.1 Δήμοι και Κοινότητες

1. Η επιτροπή πρόσληψης ωρομίσθιων εργατών στους Δήμους παραμένει και στο νέο νομικό πλαίσιο ως είχε, δηλαδή με μόνο τρία μέλη (δήμαρχο και δυο δημοτικούς συμβούλους, συνήθως εκ των δύο μεγάλων κομματικών ομάδων). Η πρόσληψη ωρομίσθιου προσωπικού πρέπει να γίνεται με τεχνοκρατικά κριτήρια και όχι από τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου.
2. Τα μικρότερα κόμματα που έχουν ένα ή δύο δημοτικούς συμβούλους να έχουν τη δυνατότητα να διορίσουν ένα μέλος τους σε κάποιες επιτροπές και σε επιτροπές δημοτικών διαμερισμάτων, αφού ο ρόλος τους είναι συμβουλευτικός.
3. Να προωθηθεί ο θεσμός των συνοικιακών συμβουλίων και των συμβουλίων της γειτονιάς.
4. Ο νέος νόμος προβλέπει τη δυνατότητα δημιουργίας ραδιοφωνικού σταθμού. Ο εν λόγω σταθμός, εκτός από τη μετάδοση τοπικών νέων και μουσικής (π.χ. για ψυχαγωγικούς σκοπούς), θα πρέπει να μεταδίδει πληροφορίες για τα πολιτιστικά και τα περιβαλλοντικά θέματα, για τα αναπτυξιακά έργα αλλά και να μεταδίδει ζωντανά την εκάστοτε συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου (για όσους δεν μπορούν να συνδεθούν διαδικτυακά).
5. Επιβάλλεται όλοι οι Δήμοι να δημοσιεύουν την ετήσια έκθεση της ελεγκτικής υπηρεσίας αλλά και την έκθεση του εσωτερικού ελεγκτή.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

6. Πιστή εφαρμογή του περί σκύλων νόμου. Εκστρατείες εγγραφής των σκύλων και στείρωσης των γάτων. Δημιουργία 24ωρης υπηρεσίας για αντιμετώπιση περιστατικών με αδέσποτα ή τραυματισμένα ή νεκρά ζώα. Δημιουργία και στήριξη καταφυγίων ζώων. Να καταργηθούν οι υπερβολικές και αδικαιολόγητες απαγορεύσεις στην παρουσία σκύλων σε δημόσιους χώρους π.χ. παραλίες, πεζόδρομους, πάρκα κλπ. Να δημιουργηθούν χώροι ελεύθερου περιπάτου για σκύλους.
7. Θα πρέπει η κάθε δημοτική αρχή να εφαρμόσει στα κτίρια της, προγράμματα εξοικονόμησης και παραγωγής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) (π.χ. φωτοβολταϊκά συστήματα, εφαρμογή της γεωθερμίας στο Δημοτικό Μέγαρο και όλες τις κτιριακές εγκαταστάσεις του Δήμου με στόχο την ενεργειακή αυτονομία του).
8. Να συμμετάσχει η δημοτική αρχή ή να διευκολύνει τη δημιουργία ενεργειακών κοινοτήτων.
9. Να αντικατασταθεί ο στόλος των δημοτικών οχημάτων με ηλεκτρικά ή άλλου τύπου εναλλακτικά οχήματα. Αντικατάσταση των ενεργοβόρων συσκευών με νέες συσκευές χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης.
10. Ο κάθε Δήμος θα πρέπει να προσπαθήσει να αξιοποιήσει τα όποια τεμάχια γης διαθέτει ή κρατική γη (χαλίτικη) ή εγκαταλελειμμένα κτίρια, σε προγράμματα παροχής στέγης χαμηλού κόστους – αλλά υψηλής ενεργειακής απόδοσης – που να απευθύνονται σε οικογένειες με χαμηλό εισόδημα ή σε πολύτεκνα ζευγάρια.
11. Ο κάθε Δήμος θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε να δημιουργηθούν τέτοιες υποδομές και να δώσει τέτοια κίνητρα ώστε οι δημότες να χρησιμοποιούν για τις καθημερινές μετακινήσεις τους την ποδηλασία, την πεζοπορία, το λεωφορείο και λιγότερο το ιδιωτικό αυτοκίνητο.
12. Ουσιαστική συμμετοχή στη διαμόρφωση και εφαρμογή των σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας.
13. Να υιοθετηθεί ο κώδικας για τη διαχείριση του πρασίνου στα πεζοδρόμια, όπως συμφωνήθηκε από το Κίνημα Οικολόγων - Συνεργασία Πολιτών και την Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου 2018).
14. Σε συνεργασία με το Κίνημα Οικολόγων και ΜΚΟ να εκπονηθούν προγράμματα δεντροφυτεύσεων και αξιοποίηση του Ταμείου Πρασίνου για δημιουργία νέων και συντήρηση όλων των χώρων πρασίνου προς αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και ιδιαίτερα του φαινομένου της θερμικής νησίδας.
15. Να εγκαταλειφθεί η πρακτική της εξαγοράς χώρων πρασίνου (πλην των περιπτώσεων των εγκλωβισμένων ιδιοκτητών ακινήτων).
16. Στη διαχείριση των χώρων πρασίνου να απαγορευτεί η χρήση ζιζανιοκτόνων με συστατικό την γλυφοσάτη.

Πυλώνας 4: Ενίσχυση Κοινωνικής Συνοχής και Πολιτικές Εσωτερικής Διακυβέρνησης

---

17. Οι δημοτικές αρχές να εφαρμόζουν πολιτικές και μέτρα που να ευνοούν τις μικρές επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου και εστίασης, αντί των μεγάλων επιχειρήσεων των επιχειρηματικών αυτών κλάδων.
18. Οι δημοτικές αρχές να προωθήσουν μέτρα συμπερίληψης των μεταναστών και αλλοδαπών στην τοπική κοινωνία.
19. Εφαρμογή σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας της διακήρυξης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.
20. Υιοθέτηση και εφαρμογή προτύπων περιβαλλοντικής διαχείρισης και άλλων διεθνών προτύπων.
21. Προώθηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης.
22. Οι κοινοτικές αρχές να αναλάβουν τις ευθύνες τους στην αποτροπή συσσώρευσης αποβλήτων στις αγροτικές περιοχές.
23. Να προωθείται η αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων και αγροτικών ασχολιών με τη δημιουργία μουσείων, θεματικών πάρκων, εκδόσεων, διαδικτυακής προβολής κλπ.
24. Η ενίσχυση των τοπικών πολιτιστικών συλλόγων και τοπικών ποιοτικών πολιτιστικών δράσεων.
25. Τα σχολεία να είναι ανοικτά στην κοινωνία για δραστηριότητες και δράσεις από την κοινότητα στις ώρες μη λειτουργίας των σχολικών μονάδων.
26. Εφαρμογή μέτρων ασφάλειας και φύλαξης των σχολικών μονάδων.

Πυλώνας 5ος: Ενίσχυση Κοινωνίας των Πολιτών

Πυλώνας 5ος: Ενίσχυση Κοινωνίας των Πολιτών**5.1 Στήριξη πρωτοβουλιών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) και Ενεργών Ομάδων Πολιτών**

Από την ίδρυση του το 1996 το Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών παραμένει σταθερός υπερασπιστής των δικαιωμάτων των απλών πολιτών, για ελευθερία, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, χρηστή διοίκηση, διαφάνεια, προστασία του περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και της υγείας εμάς και των παιδιών μας. Συνοδοιπόροι σε αυτή μας την προσπάθεια έχουν υπάρξει δεκάδες άτυπες ομάδες πολιτών και μη κυβερνητικοί οργανισμοί που, ανάλογα με το θέμα που επικέντρωναν τις δικές τους προσπάθειες, έβρισκαν στήριξη και ενίσχυση των προσπαθειών τους από ένα κοινοβουλευτικό κόμμα που ξεκίνησε και το ίδιο ως Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Η καθιέρωση θεσμών άμεσης δημοκρατίας και η λειτουργία της "κοινωνίας των πολιτών" (και όχι των πολιτικών) αποτελεί τη μοναδική ασφαλιστική δικλείδα ελευθερίας και δημοκρατίας. Παράλληλα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται τυχόν απειλές με τις οποίες βρίσκονται αντιμέτωπες οι ΜΚΟ και οι Ομάδες Ενεργών Πολιτών που ασχολούνται με σημαντικά κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα.

Όραμα μας είναι η στήριξη, η ενδυνάμωση και η διαμόρφωση ενημερωμένων, δημιουργικών, κριτικών, συμμετοχών, διεκδικητικών και κυρίως ελεύθερων πολιτών που θα ξέρουν να αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους. Η κοινωνία των πολιτών είναι σημαντικός και πολύτιμος συνοδοιπόρος σε αυτή τη διαδικασία.

Στόχος είναι να επιτευχθεί η καθολική και όχι η επιλεκτική εφαρμογή των νόμων, οποία δημιουργεί ανισότητα ανάμεσα στους νομοταγείς πολίτες. Θα επιμένουμε στην προστασία της προσωπικής ζωής των πολιτών, με την απόρριψη του μαζικού ηλεκτρονικού φακελώματος και της επέμβασης στα προσωπικά δεδομένα των πολιτών. Μία από τις πρώτες νομοθετικές μας πρωτοβουλίες ήταν η προσπάθεια θεσμικής κατοχύρωσης των δημοψηφισμάτων κατά τρόπο που να προάγεται η άμεση δημοκρατία.

5.2 Πολιτισμός και προστασία καλλιτεχνικής έκφρασης

Η θέση του δημιουργού στην Κύπρο έχει παρεξηγηθεί και άνθρωποι που πρωτοστάτησαν στην καλλιτεχνική τους δημιουργία έφυγαν από τον κόσμο αυτό πικραμένοι, χωρίς καμιά αναγνώριση ή διάκριση του έργου τους. Το έργο τους όμως, χρησιμοποιείται και αποτελεί προϊόν εκμετάλλευσης όποτε βολεύει και όποτε η πολιτεία θέλει να δείξει πρόσωπο. Η σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία, μαζί με τη διατήρηση και διάδοση της παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, πρέπει να αποτελέσουν κύριες προτεραιότητες.

Η δημιουργία Υφυπουργείου Πολιτισμού θα πρέπει να βοηθήσει στην οργάνωση και στελέχωση του Πολιτισμού από εξειδικευμένους επιστήμονες και ειδικούς σύμφωνα με τους τομείς που θα χειρίζεται. Το Υφυπουργείο Πολιτισμού θα πρέπει να διαθέτει σημαντικά κονδύλια για προώθηση των εξειδικευμένων του στόχων, καθώς και στενή συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, το Υπουργείο Εξωτερικών και του Υφυπουργείου Τουρισμού που θα δώσουν νέο εφελτήριο για τη σύγχρονη καλλιτεχνική κυπριακή δημιουργία. Η δε παράλληλη ανάθεση ενεργού πολιτιστικού ρόλου στην Τοπική

Πυλώνας 5ος: Ενίσχυση Κοινωνίας των Πολιτών

Αυτοδιοίκηση, όπως και η εκπόνηση προγράμματος αναβίωσης οικοτεχνιών και μικρών βιοτεχνιών και παροχή κινήτρων για προσέλκυση ποιοτικής πολιτιστικής ανάπτυξης στην ύπαιθρο, θα δώσει την ευκαιρία στους πολίτες να συμμετέχουν ενεργά σε επίπεδο περιφερειακό και να δίνονται ευκαιρίες καλλιτεχνικής δημιουργίας και μεταλαμπάδευσης γνώσης πέραν από τα αστικά κέντρα. Η θέσπιση ειδικής σύνταξης για τον πνευματικό κόσμο και τους δημιουργούς της τέχνης αποτελεί χρέος της Πολιτείας.

Χρόνια μετά την επικύρωση από το Κυπριακό κράτος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, τα ιστορικά αρχιτεκτονικά σύνολα, μοναδικά σύμβολα και μαρτυρίες της ιστορικής συνέχειας του τόπου, παραμένουν εγκαταλειμμένα στο έλεος του χρόνου και των όποιων μικρών ή μεγάλων συμφερόντων. Ενώ στο κατεχόμενο από τον τουρκικό στρατό τμήμα του νησιού μας, συνειδητά και μεθοδευμένα συντελείται η λεηλασία και αλλοίωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, στο ελεύθερο τμήμα το κυπριακό κράτος παρά τις εθνικές και διεθνείς του υποχρεώσεις, εγκαταλείπει την αρχιτεκτονική μας κληρονομιά σ' ένα συνεχώς επιταχυνόμενο ρυθμό φθοράς που οριακά πια σήμερα οδηγεί στον αφανισμό της.

Πέρα από την εφαρμογή κάποιων αποσπασματικών μέτρων και κινήτρων, τόσο Κυβέρνηση όσο και η Τοπική Αυτοδιοίκηση αδυνατούν να συλλάβουν τη σημασία που έχει για τον τόπο μέσα από τις συνθήκες που διέρχεται, η διατήρηση της Αρχιτεκτονικής μας Κληρονομιάς, του αναπόσπαστου αυτού μέρους του πολιτισμού, της συλλογικής μνήμης και ταυτότητάς μας. Πρέπει να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα αποτελεσματικής προστασίας των αρχαίων μνημείων και μνημείων αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς μας, περιλαμβανόμενου και του μέτρου της απαλλοτρίωσης ή εξασφάλισης της κυριότητας σημαντικών αρχαιοτήτων ή διατηρητέων κτιρίων με ανταλλαγή κρατικής γης.

Η μέριμνα για τις αρχαιότητες της Κύπρου και η ορθή προβολή και διαφύλαξή τους δεν συγκαταλέγονται μεταξύ των προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη του νησιού. Οι αρχαιότητες της Κύπρου απειλούνται με καταστροφή από ανθρώπινους και φυσικούς παράγοντες. Η καταστροφή συνεχίζεται, συσσωρεύεται και αποτελεί μια σιωπηλή αλλά πραγματική κρίση εφόσον οι χώροι που κινδυνεύουν δεν είναι δυνατό να ξαναδημιουργηθούν. Η αδιαφορία των κυβερνώντων και η ανεπάρκεια νομικής κάλυψης έχουν σαν επακόλουθο την καταστροφή των αρχαιοτήτων, την υποβάθμιση του πολιτισμού μας και την αλλοτρίωση του πολιτισμού και της παράδοσης μας, άρα και την απώλεια του χαρακτήρα του νησιού.

5.3 Αθλητισμός

Ο αθλητισμός ενδιαφέρει όλους μας! Είναι διακριτές οι δραστηριότητες που διεξάγονται σε οργανωμένο πλαίσιο, ομαδικά ή ατομικά, και εν πολλοίς διέπονται από κανόνες της Πολιτείας, ομοσπονδιών και άλλων καθορισμένων φορέων. Πλείστες από αυτές τις δραστηριότητες υλοποιούνται σε επαγγελματική βάση ενώ υπάρχουν και άλλες που παραπέμπουν σε ερασιτεχνική ενασχόληση.

Είμαστε ενάντια στην κομματικοποίηση, την εμπορευματοποίηση και την κάθε άλλη εκμετάλλευση του αθλητισμού και των αθλητών για εξυπηρέτηση οποιωνδήποτε

Πυλώνας 5ος: Ενίσχυση Κοινωνίας των Πολιτών

συμφερόντων που τελικά εκφυλίζουν και ευτελίζουν τα αθλητικά ιδεώδη. Είναι συχνά αυτοί οι παράγοντες που μαζί με άλλους κοινωνικούς λόγους εκτρέφουν τον χουλιγκανισμό και τη βία μέσα στα γήπεδα. Η κοινωνία και η Πολιτεία πρέπει να αντισταθούμε σε αυτές τις συμπεριφορές. Επιβάλλεται, επιπρόσθετα η δημιουργία προγραμμάτων που σκοπό θα έχουν να αντιμετωπίσουν την ολοένα αυξανόμενη οπαδική βία ανάμεσα κυρίως στους νέους.

Καταδικάζουμε τη χρήση ουσιών και μεθόδων που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Απαγορευμένων Ουσιών και Μεθόδων όχι μόνο «κλέβουν» επιδόσεις αλλά και γιατί αποτελούν υψηλό κίνδυνο για τους αθλητές.

Παράλληλα προωθούμε τη δημιουργία/λειτουργία χώρων άθλησης για όλους τους πολίτες ανεξάρτητα ηλικίας και άλλων χαρακτηριστικών, με τρόπο που να δίνεται σε όλους η δυνατότητα άσκησης, ψυχαγωγίας και κοινωνικοποίησης.

ΕΓΚΡΙΜΕΝΟ

Πυλώνας 6ος: Κυπριακό πρόβλημα**Πυλώνας 6ος: Κυπριακό Πρόβλημα**

Μισό αιώνα μετά την τουρκική εισβολή και με συνεχιζόμενη από τότε την κατοχή του 37% της πατρίδας μας, επιβεβαιώνεται ότι το στάτους κβο ουδόλως είναι στατικό: Εποικισμός - αλλοίωση του δημογραφικού χαρακτήρα, στρατικοποίηση, ισλαμοποίηση κ.ο.κ. χαρακτηρίζουν την κατάσταση στην κατεχόμενη Κύπρο.

Είναι κατανοητό πως μια λύση του Κυπριακού θα απαιτήσει κάποια μεταβατική περίοδο μέχρι την πλήρη υλοποίησή της σε σχέση με την εσωτερική πτυχή. Θα απαιτηθεί χρόνος και πόροι, δέσμευση και θέληση για να γεφυρωθεί το χάσμα των χρόνων που πέρασαν. Στο μεταξύ όμως δεν θα πρέπει να γίνουν αποδεκτές μη αντιστρεπτές χωριστικές συνθήκες αντίθετες με το ευρωπαϊκό πλαίσιο, π.χ. η γλώσσα, η στελέχωση των σωμάτων ασφαλείας, η διασφάλιση των ανθρωπίνων και των πολιτικών δικαιωμάτων κ.α.

Το Κυπριακό πρόβλημα στη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου, προέκυψε μετά το συντονισμένο ιμπεριαλιστικό έγκλημα, δηλαδή το προδοτικό και φασιστικό πραξικόπημα της χούντας των Αθηνών και της ΕΟΚΑ Β΄ και την Τουρκική εισβολή, κατοχή και καταπάτηση του διεθνούς δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επομένως το Κυπριακό είναι κατά κύριο λόγο πρόβλημα εισβολής, κατοχής και καταπάτησης του διεθνούς δικαίου και των ανθρωπίνων αξιών. Δεν είναι πρόβλημα που δημιούργησαν οι εθνικές ή θρησκευτικές διαφορές ανάμεσα στις κοινότητες των Κυπρίων.

Λύση του Κυπριακού μπορεί να γίνει αποδεκτή μόνο όταν οδηγεί σε άρση της αδικίας, επαναφορά της φυσικής τάξης πραγμάτων και σεβασμό στις ανθρώπινες αξίες. Οι πρόνοιες του σχεδίου λύσης του Κυπριακού πρέπει να είναι βιώσιμες και λειτουργικές και, ταυτόχρονα, σύννομες και συμβατές με τις πιο πάνω αξίες και κανόνες. **Βασικό υπόβαθρο της δικής μας πρότασης είναι η θεώρηση του νησιού ως αδιαίρετου και ενωμένου οικοσυστήματος.**

Προσβλέπουμε σε λύση του Κυπριακού προβλήματος μέσα από ουσιαστικές διαπραγματεύσεις. Δεν θεωρούμε ότι η συνέχιση της παρούσας κατάστασης είναι προς το συμφέρον του Κυπριακού λαού.

Η λύση πρέπει να αποκλείει κάθε μορφή διχοτόμησης, δύο κρατών, ένωσης ή προσάρτησης σε ξένο κράτος. Πρέπει να προνοεί συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσα στο πλαίσιο των διαδικασιών των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τα ψηφίσματα και τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ και σε συμφωνία με τις ιδρυτικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Οι βασικές αρχές για τη λύση του Κυπριακού είναι:

- Το αδιαίρετο του Κυπριακού χώρου, του λαού, της κοινωνίας, της οικονομίας κ.α. Η λύση πρέπει να προνοεί ένα κράτος, με μία και μοναδική διεθνή προσωπικότητα, μία και αδιαίρετη κυριαρχία, ένα λαό και μία ιθαγένεια, μία οικονομία, κοινωνία και οικοσύστημα, δίκαιη και αποτελεσματική εκπροσώπηση των εθνικών κοινοτήτων στα συλλογικά όργανα διοίκησης σε ένα κράτος δικαίου και σύστημα δικαιοσύνης βασισμένο στις Ευρωπαϊκές αρχές και τους μηχανισμούς ασφάλειας της Ευρωπαϊκής

Πυλώνας 6ος: Κυπριακό πρόβλημα

Ένωσης, στοιχεία απαραίτητα για την κατοχύρωση της βιωσιμότητας οποιασδήποτε λύσης.

- Ο εθνοτικός γεωγραφικός διαχωρισμός ουσιαστικά νομιμοποιεί και παγιώνει τα αποτελέσματα της κατοχής, του εποίκισμού και της διαίρεσης και ως εκ τούτου καθιστά μη βιώσιμη τη λύση.
- Ο γεωγραφικός διαχωρισμός των Κυπρίων με βάση φυλετικά ή θρησκευτικά κριτήρια, δεν μπορεί να στηρίξει μια ειρηνική προοπτική για την Κύπρο και την περιοχή και συνεπώς δεν εξυπηρετεί τα καλώς νοούμενα συμφέροντα των Ελληνοκύπριων και των Τουρκοκύπριων αλλά μόνο τα σχέδια της Τουρκίας. Είναι για αυτό τον λόγο που τοποθετούμαστε ενάντια στα δύο κράτη και σε κάθε άλλη διευθέτηση που συντηρεί σύνορα και μέσω της οποίας θα υπάρχει ο κίνδυνος να καταλήξουμε στο ίδιο αποτέλεσμα.
- Η αποχώρηση των Τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων είναι απαραίτητο να γίνει πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας εφαρμογής της λύσης.
- Επιβάλλεται η κατάργηση όλων των ξένων εγγυήσεων, των επεμβατικών δικαιωμάτων και των Βρετανικών Βάσεων.
- Λυδία λίθος της λύσης του Κυπριακού αποτελεί η κατοχύρωση του δικαιώματος όλων των προσφύγων να επιστρέψουν στις εστίες τους. Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία είναι απαραβίαστο. Το λεγόμενο «δικαίωμα» των σημερινών «χρηστών» - σφετεριστών των περιουσιών δεν μπορεί να προηγείται του δικαιώματος του νόμιμου ιδιοκτήτη.
- Ο εποίκισμός είναι έγκλημα πολέμου. Ως θέμα αρχής κανένας Τούρκος έποικος δεν μπορεί να νομιμοποιηθεί πριν από τη λύση του Κυπριακού. Πολύ περισσότερο απορρίπτουμε τη συμμετοχή των εποίκων στη διαδικασία λύσης του Κυπριακού (π.χ. δημοψήφισμα) όπως δυστυχώς συνέβηκε το 2004. Μετά τη λύση του Κυπριακού, άτομα που δεν έχουν τη νόμιμη Κυπριακή ιθαγένεια θα μπορούν να την αποκτήσουν με την εφαρμογή των νόμων που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συνοψίζοντας τα πιο πάνω καταθέτουμε τις πιο κάτω συγκεκριμένες εισηγήσεις:

1. Καθορισμός βασικών παραμέτρων λύσης του Κυπριακού και λαϊκή κατοχύρωση τους μέσω δημοψηφίσματος. Συμμετοχική διαδικασία εμπλοκής της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση της λύσης του Κυπριακού.
2. Πρόταξη του θέματος της στρατιωτικής κατοχής και των εποίκων. Διεθνής κινητοποίηση για αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων.
3. Άμεση και συντονισμένη δράση για αντιμετώπιση του ξεπουλήματος των ελληνοκυπριακών περιουσιών στις κατεχόμενες περιοχές.
4. Υποστήριξη των αγώνων των Τουρκοκυπρίων για απεγκλωβισμό από τον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό έλεγχο της Τουρκίας. Το Κίνημα Οικολόγων Συνεργασία Πολιτών θα ενισχύσει την επικοινωνία με τους Τουρκοκύπριους συμπατριώτες μας με ενημέρωσή τους και διευκόλυνση της ένταξης στο Κίνημα όσων το επιθυμούν.

Πυλώνας 6ος: Κυπριακό πρόβλημα

5. Επανεξέταση των προτάσεων στις διάφορες πτυχές του Κυπριακού στη βάση συλλογικών αποφάσεων και με τη βοήθεια ειδικών συνταγματολόγων, με στόχο την ανατροπή των διχοτομικών δεδομένων των συνομιλιών.
6. Σύσταση Ομάδας Εργασίας του Εθνικού Συμβουλίου για αξιολόγηση του πλαισίου της ΔΔΟ υπό το φως των συγκλίσεων σε σχέση με τη συμμόρφωση με τις ιδρυτικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό κεκτημένο.
7. Εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων με στόχο τη δημοκρατική τροποποίηση του Συντάγματος, κατά τρόπο που να διασφαλίζεται η συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας και ο αποκλεισμός της παρθενογένεσης.
8. Ουσιαστική εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τεχνικό επίπεδο στις απευθείας συνομιλίες για να ελέγχεται η συμβατότητα των προτάσεων με το υφιστάμενο Ευρωπαϊκό κεκτημένο (Ευρωπαϊκή λύση).
9. Προώθηση της πρότασης για το λιμάνι της Αμμοχώστου με επανεγκατάσταση των νόμιμων κατοίκων στην πόλη και οικολογική ανοικοδόμηση (πράσινη Αμμόχωστος).
10. Αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών μηχανισμών για την άσκηση πίεσης κατά της Τουρκίας με διεθνή ενεργή αξιοποίηση της ιδιότητας του κράτους μέλους της Ε.Ε. (κυρώσεις αποτρεπτικού χαρακτήρα εναντίον της Τουρκίας) και του Συμβουλίου της Ευρώπης και χρήσης των ψηφισμάτων του ΟΗΕ, με ιδιαίτερη αναφορά στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας για την Αμμόχωστο.
11. Αναβάθμιση της παρέμβασης της Κύπρου στη διαδικασία των Ευρω-Τουρκικών σχέσεων και πρόταξη στοιχείων της λύσης του Κυπριακού (π.χ. αποχώρηση στρατευμάτων, τερματισμός του εποικισμού και της πώλησης Ελληνοκυπριακών περιουσιών) ως προϋποθέσεις για τη συνέχιση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας.
12. Αξιοποίηση των γεωστρατηγικών δεδομένων για τη συγκρότηση ισχυρών συμμαχιών με χώρες της περιοχής.
13. Ανάπτυξη επαφών και σχέσεων με τους Τουρκοκύπριους και τις μικρότερες κοινότητες του νησιού, ώστε να εμπεδωθεί κλίμα εμπιστοσύνης ανάμεσα στους Κύπριους πολίτες, με σεβασμό στην ταυτότητα και τον πολιτισμό του καθενός.
14. Τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) θα πρέπει να είναι προσανατολισμένα στους απλούς Τουρκοκύπριους και όχι στην ενίσχυση του ψευδοκράτους.

Ελευθερία και ειρήνη δεν μπορεί να υπάρξουν χωρίς δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη, χωρίς σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, τον πολιτισμό, το περιβάλλον.

Στόχος μας είναι η οικοδόμηση μιας ελεύθερης πολυπολιτισμικής κοινωνίας με αξιοπρέπεια και σεβασμό στον Άνθρωπο και τα Δικαιώματά του!